ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4335 ՄԱՅԻՍ 27/9 ՅՈՒՆԻՍ 1900 ՇԱԲԱԹ 12 ՍԷՖԷՐ 1318 ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4335

درعلیه غلطه ده (آرهولق) غزته سی اداره خانه سی
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան, 140 Ղրշ.
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք.
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԸ

Անցեալները խմբագրական յօդուածով մը կը չեշտէինք այն զգալի բարեփոխումը որ մտած էր Պարսկահայոց մէջ, գլխաւորաբար կրթական գործունէութեան տեսակէտով: Այդ բարեփոխումը օր օրի կը չեշտուի այլ և այլ երեւոյթներու տակ, ինչ որ մեզի հնարաւոր ըրաւ զգացնել կու տայ թէ իր յետամնացութեամբը ծանօթ այդ գաղթականութիւնը մօտաւոր ապագայի մը մէջ եթէ ոչ առաջին՝ գոնէ երկրորդական կարգի մը վրայ պիտի գտնուի: Նոր ապացոյց մըն ալ կու գայ հաստատել այս ենթադրութիւնը:— Այս օրերս ստացանք Դավրէժի Լսարանական Ընկերութեան կանոնագիրն ու տեղեկագիրը, որոնք շատ գեղեցիկ ու հետաքրքրական տեղեկութիւններ կը պարունակեն այդ Ընկերութեան վրայ՝ զոր 1898 մարտին հիմնած են հոն տեղացի և եկամուտ Հայեր: Այդ ընկերութեան նպատակն է «շաբաթը մի անգամ հերթով և պարբերաբար թէ Ղալայի և թէ Լիլաւայի դպրոցների սրահում Հայ հասարակութեան տալ ձրի դասախօսութիւններ, զանազան հետաքրքիր, շահեկան և օգտակար նիւթերի մասին, ինչպէս, գիտական, գրական, մանկավարժական, առողջապահական, եւ այլն:» Ահաւասիկ նպատակ մը՝ որ լրջօրէն գործադրուելով կրնայ վերջին ծայր արդասաբեր ըլլալ ո՛ և է հասարակութեան համար, մանաւանդ այն տեսակ հասարակութեան մը՝ որ իբր գլխաւոր յատկութիւն իր ագիտութիւնը միայն ունի:

Ու տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ ընկերութեան հիմնողները գործը գիտակցաբար ձեռք առած են, անոր տալու համար թէ՝ անհրաժեշտ յարատեւութիւն և թէ մանաւանդ օգտակարութեան հանգամանք մը՝ առանց որու գործը վիժած ձեռնարկ մը պիտի կրնար բնաւ տարբերիլ: Աւելի յստակօրէն բացատրելու համար այս կէտը, անպատճառ պէտք է մտնել կանոնագրին մանրամասնութեանց մէջ, որոնք ինքնին չափազանց պերճախօս են արդէն: —Ընկերութիւնը՝ որուն ամէն հայ առանց սեռի և դաւանանքի խտրութեան կրնայ մասնակցիլ տարեկան վեց ղրանի վճարումով մը, ամէն բանէ առաջ մտածեր է հասոյթի միջոցներ ապահովել իրեն: Դրամը անհրաժեշտ է այս տեսակ ձեռնարկներու համար. բաց ի սալադրական, թղթակցական և ուրիշ բազմաթիւ մանր մունր ծախքերէ, Դավրէժի լսարանական Ընկերութեան համար մանաւանդ կայ ծախքի ահագին դուռ մը՝ զոր գոցել քիչ մը չափազանց դժուար է առանց դրամի. դասախօսութեանց համար աղբիւրներ պէտք են, անհրաժեշտ գիրքեր և ուրիշ հրատարակութիւններ՝ զորս Պարսկաստանի պէս երկրի մը մէջ,—ուր մատենադարաններն ու գրատուները մատի վրայ ալ չեն համրուիր,— ձեռքի տակ ունենալու համար ահագին զոհողութիւններ պէտք է ընել. ուղղակի Եւրոպայէն ապսպրելով միայն կրնայ գոցուիլ այդ պէտքը, եւ կ'ըմբռնէք հարկաւ թէ քիչ դրամ չէ՝ որ կ'երթայ ատոր: Գոցելու համար այդ ծախքերը, ընկերութիւնը հաստատեր է գանձանակներ՝ որոնք երեկոյթներու եւ ընտանեկան հաւաքումներու միջոցին շրջագայելով բաւական գումար մը կը ձգեն. ասկէ զատ կան նաեւ անդամավճարներն ու կամաւոր նուիրատուութիւնները, ինչպէս նաեւ այն հասոյթները՝ որոնք վարչութեան տնօրինած այլ եւ այլ միջոցներէն կը գոյանան: Կ'երեւայ թէ բոլոր ասոնք ինքնին կը բաւեն ծախքերը գոցելու, քանի որ մօտաւորապէս երկուքուկէս տարի է որ ընկերութիւնը յարատեւ կը գործէ, առանց բնաւ կասելու: Արդէն հաշուեկշիռն ալ ցոյց կու տայ թէ ընկերութիւնը իր հասոյթներով ծախքերը գոցելէն ետքը, այս պահուս տրամադրելի ունի 283 ղրանի գումար մըն ալ՝ որ գալ տարի՝ եթէ երբեք արտաքոյ կարգի ծախքեր չըլլան, աւելի մեծ համեմատութեան մը պիտի հասնի անշուշտ:

Կանոնագրէն կ'երեւայ նաեւ որ Ընկերութիւնը իր հաստատման թուականէն մինչեւ այսօր զգալապէս առաջդիմած է, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ ձեռնարկը ընդունելութիւն գտած է Պարսկահայոց քով: Իր հաստատման օրը, այսինքն 1898 մարտ մէկին ունի եղեր 6 անդամ, թիւ մը որ տարւոյ 124ի բարձրացեր է. մինչեւ 1899 մայիս մէկ՝ Ընկերութիւնը տուեր է 34 դասախօսութիւն, որոնց իւրաքանչիւրին միջին հաշուով ներկայ գտնուեր են 80–120 հոգի: Ձեռք բերուած այս յաջողութիւնը զարմանալի չի թուիր, որովհետեւ Ընկերութիւնը կազմուած է վստահելի տարրերէ, իրեն գլուխ ունենալով Վարչական Ժողով մը՝ որ գործադիր մարմին մըն է միեւնոյն ատեն, և որուն կը նախագահէ Ատրպատականի թեմին Առաջնորդը և կամ անոր փոխանորդը:

Այս տեսակ ձեռնարկներ որպէս զի ընդունելութիւն գտնեն, ամէն բանէ առաջ վստահութիւն պէտք է ներշնչեն իրենց պատկանած հասարակութեան. առանց այդ վստահութեան՝ ժողովուրդին ամէն դասակարգերն ալ անտարբեր վերաբերում մը միայն կրնայ ունենալ դէպ ի ձեռնարկը՝ որ կը մնայ անօգուտ: Դավրէժի Լսարանը յայտնի է որ այդ վստահութիւնը ներշնչած է Պարսկահայոց, քանի որ այս վերջինները այնքան համակրանքով կը վերաբերուին ձեռնարկին:

Գալով այն բանախօսութեանց՝ որոնք տեղի կ'ունենան լսարանին մէջ, իրաւ է որ շատ հարուստ չեն՝ բայց վերջապէս պարսկահայ գաղթականութեան պէս յետամնաց ժողովուրդի մը համար կրնան առանձին օգտակարութիւն մը ունենալ: Մինչեւ հիմա խօսուածներուն մէջ վերացական ու օդային ո՛չ մէկ նիւթ կարելի է գտնել. օգտակար ըլլալու ձգտում մը կայ բոլոր բանախօսութեանց մէջ՝ որոնց նիւթը վարչական ժողովը ընտրելէ ետքը կը յանձնէ ձեռնհասի մը:

Ահաւասիկ տրուած դասախօսութեանց ցանկը՝ որուն մէջ անօգուտ բան գրեթէ բնաւ չկայ.— Օդը առողջապահական տեսակէտով, Մանուկներու կրթութիւնը, Պարսկահայերը, Միսը՝ առողջապահական տեսակէտով, Հրաբուխներ եւ երկրաշարժ, Անձնասպանութիւն, Կիրք և անոր ազդեցութիւնները, Նախնի ճանապարհորդութիւնը, Փինեմոլութիւն, Սնունդ, Լեզուներու ծագումը, Ընկերական խնդիրներ, Ատրպատականի անտեսական դրութիւնը, Քաղաքական տնտեսութիւն, Հայոց հին գրականութիւնը, Անհատին պարտաւորութիւնները բարեսիրական գործերու մէջ, Ըմպելիքը՝ պատմական տեսակէտով, Տիեզերք, Կովկասի Հայոց նորագոյն գրականութիւնը, Երկրի կազմութիւնը, Մանուկներու ֆիզիքական, բարոյական և մտաւոր կրթութիւնը, Թատրոնի ծագումը, նպատակը և օգուտը ընդհանրապէս, և հայ Թատրոնը Թուրքիոյ, Ռուսաստանի և Պարսկաստանի մէջ մասնաւորապէս, Ռուսահայ գիւղացիներ և ժողովրդական դպրոցներ, Կամքի զարգացման պայմանները, Ալքոլութեան վտանգները, եւն, եւն:— Ահաւասիկ ցանկ մը՝ ուրկէ կ'երեւայ թէ Լսարանին վարչութիւնը բաւական բազմակողմանի ծրագիր մը պատրաստած է դասախօսութեանց համար. ոչ ժողովրդին կեանքի պայմանները մոռցուած են, ո՛չ միջավայրին ուսումնասիրութիւնը, ոչ գրականութիւնը, ոչ թատրոնը, բնութեան ծանօթութիւնը, կրթութիւնը, այժմէութիւնները: Կը զգացուի մանաւանդ որ ապագային ա՛լ աւելի պիտի ճոխանայ այդ ծրագիրը՝ անշուշտ ա՛լ աւելի օգտակար դառնալով:

Բոլոր ասոնք զգալի քայլեր են դէպ ի մտաւորական զարգացում, քայլեր՝ զորս Պարսկահայերը, այս վերջին մէկ քանի տարիներուն մէջ մանաւանդ շատ արագ կ'առնեն. պարագայ մը որ մեր աչքին կը բարձրացնէ զիրենք: Գեղեցիկը հոն է որ, գաղթական տարր մը ըլլալնուն հակառակ, նոյն իսկ տեղացի բնիկ տարրին օրինակ ալ կը հանդիսանան իրենց յառաջդիմութեամբը, ինչպէս քանի մը օր առաջ այս սիւնակներուն մէջ իսկ կը հաստատէր Պարսկաստանէն գրուած նամակ մը:

Ա. Ա.

ԱՅՎԱԶՈՎՍՔԻԻ ՇՈՒՐՋԸ

ՌՈՒՍ ԹԵՐԹԻ ՄԸ
ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԻՖԼԻՍ, 10 Մայիս 1900

Մարդը կրնայ շատ կերպերով հռչակուիլ. բայց այդ հռչակուած մարդոց հանդէպ սա հարցումին պատասխանը կը փնտռենք միշտ. «Ի՞նչ տեսակ մարդ էր»: Ասիկա բնական և շատ արդարացի հետաքրքրութիւն մըն է. մեր համակրանքը դէպ ի ո՛ և է հռչակուած մէկը ա՛յն ատեն կրնայ լիակատար և ամբողջական ըլլալ, երբ անիկա իր հռչակին կը միացնէ նաեւ լաւ մարդու բարի համբաւը: Տաղանդը կրնայ բարձրացնել մարդը, բայց անոր համար ընդհանուր համակրանք և սէր չի կրնար ստեղծել՝ եթէ անիկա իբրեւ մարդ անհամակրելի հանգամանքով մը ի յայտ գայ: Այս կողմէն Այվազովսքի բարեբաղդ էր: Գեղարուեստական բարձր տաղանդի մը կը միացնէր սիրող, բարի ու կարեկից սրտի մը գործերը: Եւ ահա ճիշդ այս մասին հետեւեալը կը գրէ հանգուցեալ արուեստագէտին մտերիմներէն մէկը՝ ռուսական Նովոյէ Վրեմիա թերթին մէջ.—

«Բոլոր անոնք որ Այվազովսքին շատ լաւ կը ճանչնային մօտէն, գիտեն թէ որչա՜փ ճշմարտասէր, ազնիւ և ամէն բարի թռիչքներու ինչպէս նաեւ զգացումներու մատչելի հոգի մըն էր ան: Անիկա իրեն սկզբունք ընտրած էր «Բարիին համար բաց սիրտ ըլլալ» խօսքը՝ որուն հաւատարիմ մնաց մինչեւ ետքը. ուղիղ և քնքոյշ հոգիի ու սրտի տէր մէկն էր որ կեանքի և արուեստի վերաբերմամբ մարդասէր ու մաքուր հայեացքներ ունէր: Այդ զգացումները՝ զորս կը ջերմացնէր Այվազովսքիի գրեթէ պատանեկան, ոգեւորուող և մտերմենապէս վառվռուն խառնուածքը, յայտնի կ'երեւան ո՛չ միայն իր նամակներուն մէջ, այլ նաեւ իր գործերուն: Այվազովսքի իր ծննդավայրին՝ Թէոդոսիոյ տուած է կենդանութիւն և եռուն գործունէութեան դրդիչ մը եղած է անոր: Այդ գեղեցիկ քաղքին մէջ հիմա ամէն բան կը յիշեցնէ նկարիչը, անոր բարութիւնը, մէկ խօսքով կարծես անոր յուշարձանն է: Տեղ մը՝ ճամբորդը կը հանդիպի Այվազովսքիի անունը կրող մարմարեայ շքեղ շատրուանին՝ զոր անիկա կառուցանել տուած է իր քաղքին համար, որպէս զի ամէն մարդ «իր ու իր ընտանիքին կենացը» (ճիշդ այս վերտառութիւնը կը գտնուի այն արծաթէ բաժակին վրայ՝ որ շատրուանին քով դրուած է) խմէ լեռնային աղբիւրի մաքուր ու բիւրեղեայ ջուրը: Ուրիշ տեղ մը, ուղեւորը կը հանդիպի հնութիւններու թանգարանին՝ զոր Այվազովսքի հիմնած է իր ծախքով, կառուցանելով յատուկ շէնք մը՝ պատրաստուած իր ծրագրին համաձայն: Այվազովսքի Պուլվարէն և դարձեալ անոր անունը կրող փողոցէն անցած ատեն, այդ միեւնոյն ճամբորդը անպատճառ պիտի մտնէ հասարակաց ժողովարանի դահլիճը, թանգարանը, կամ թաղապետական շէնքը, և ամէն տեղ պիտի հանդիպի աշխարհահռչակ ծովանկարչին նկարներուն. ասոնք ամէնքն ալ Այվազովսքիի կողմէ նուիրուած են:»

Այնուհետեւ յօդուածագիրը կը յիշատակէ Թէոդոսիոյ մէջ կանգնուած Աղեքսանդր Գ. կայսեր արձանը՝ որուն կառուցման գործին մէջ մեծ մասնակցութիւն մը ունեցած է Այվազովսքի. կը յիշատակէ նաեւ այն նկարչական Գալերիան զոր Այվազովսքի իր սեփական միջոցներով հիմնած է և զոր ամբողջովին քաղքին կտակեց: Այսքան բեղմնաւոր գործունէութիւն մը՝ յօդուածագրին իրաւունք կու տայ եզրակացնելու թէ Այվազովսքի իբր մարդ և իբր արուեստագէտ քիչ անգամ իրեն նմաններ ունեցած է: Այդ անսովոր յատկութիւնն էր որ իրեն տուած է Պուշկինի, Կոգոլի և Գլինքայի պէս բարեկամներ՝ որոնք միշտ համակրանքով վերաբերուած են իր հետը:

«Այվազովսքիի յիշատակը չպիտի ջնջուի մեր մէջ»,—կ'ըսէ յօդուածագիրը: Եւ անշուշտ այդ անմահութիւնը միայն վրձինը չէ՝ շահած իրեն համար, այլ նաեւ իր մաքուր ու բարի սիրտը: Մարդկային կեանքին ամենամեծ զարդարանքը ատ է, այդ սիրտը: Լ.

ՏԻՊԱՐ ՈՍԿԵՐԻՉ ՄԸ

ՅԱԿՈԲՈՍ ՆԱՐԿԻԼԷՃԵԱՆ

Ա.

Թուրքիոյ մէջ, արհեստագիտութիւնը և մասնաւորապէս ոսկերչութիւնը մեծ տեղ գրաւած են երկրին զարգացմանը մէջ: Հոս, արհեստներու մեծամասնութիւնը՝ Հայոց ձեռքն է, և մանաւանդ Հայ-ոսկերիչները՝ տեսակ մը հանրագէտներ կը համարուին իրենց արհեստին նկատմամբ: Եւրոպայի մէջ ոսկերչութիւնը, բազմաթիւ ճիւղերու բաժնուած է, եւ մասնագէտները իրենց ուսումնասիրած ու մշակած ճիւղէն անդին չեն անցնիր, մինչդեռ մեր մէջ ուստաքեար ոսկերիչը՝ ամենայն ինչ է: Գրեթէ յարակից ամէն ճիւղերն ալ հաւասարապէս մշակած և ուսած է:

Ուստաքեարութեան մէջ ի բնէ առանձնաշնորհեալ էր գոգցես Նարկիլէճեան Յակոբոս Աղան, որուն ձեռակերտները հիացուցած էին ամէնքը: Սատէքեարութեան արուեստը՝ գրեթէ իրեն հետ ծնած և իրեն հետ պիտի մեռնի, կ'ըսէին մեր տղայութեանը ատեն, երբ ոսկերչութեան աշակերտ էինք: Ահա՛ այս Արեւելեան նշանաւոր ոսկերիչին կեանքն է որ պիտի ներկայացնենք Արեւելքի ընթերցողներուն: Կեանք մը արդարեւ բազմարդիւն, որ անցեալ կիրակի օրը՝ անշուք կերպով հողուեցաւ Խուրխէ-Գաբուի Ազգ. գերեզմանատան մէջ:

Հանրածանօթ ոսկերիչ Նարկիլէճեան Եղիազար Աղային որդին էր Յակոբոս Աղան: Ինքը երբեմն երբեմն ոսկերչութենէն դուրս, գիտնականի հովեր ալ կ'առնէր. վասն զի մերթ ընդ մերթ կը պոռզանար թէ՝ տղայութեան ատենը Մայրվարժարան յաճախած, Հիւսավէրտի համբաւաւոր վարժապետին աշակերտած և անկէ ապտակ կերած է: Երբ տասը տարեկան հասակը թեւակոխած է Յակոբոս, Չինճիրլի խանը՝ վերի յարկը, Տիվիճեան Թագէոս աղային քով րեսիմճիութեան արհեստին տրուած և երկու տարի մնացած է, ուրկէ յետոյ ծանօթ ոսկերիչ Զօպանեան Յովսէփ աղային քով մտնելով, հինգ տարի ալ հո՛ն աշխատած է: Սակայն Յակոբոս, այդ պատանեկան հասակին մէջ՝ արհեստէ աւելի ուսման ծարաւի էր: Կ'ուզէր բան սորվելով մարդ ըլլալ, և ոչ արհեստ սորվելով՝ մարդանալ: Վերջապէս դէս ու դէն դեգերելով, յաջողեր էր Պէպէք՝ Մր. Համլինի վարժարանը երթալու, ուր Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը — այն ատեն Տիրացու Յովսէփ, շրջանաւարտ եղած և խալֆայութեան կամ օգնական դասատուի պաշտօնը կը վարէ եղեր, ինչպէս նաեւ անուանի հայկաբան Մալէզեան Յովսէփ պատուելին ալ՝ Հայերէնի դասախօս կարգուած է եղեր հոն:

Տասը չորս ամիսներ մնալով Համլինի այդ դպրոցին մէջ, բաւական օգտուած էր Յակոբոս, մասնաւորապէս հո՛ն պաշտօնավարող ծանօթ անձնաւորութեանց բարեկամութիւններէն:

Սակայն իր հայրը, Եղիազար Աղան, շատ մոլեռանդ Հայ մը ըլլալով, չէր ուզեր որ՝ իր զաւակը Ամերիկեան կրթութիւն մը առնելով բողոքականութեան հովեր առնէ և օր մը դաւանափոխ դառնայ, թէեւ այդ վարժարանին մէջ դասախօսներէն ոմանք Հայ եղած ըլլան: Ուստի, Յակոբոս կը զրկուի Պէպէքի դպրոցէն, և հինգ ամիսի չափ ալ Ղալաթիա Մըսըր-Համլինի աշակերտներէն Պ. Աւետիսին քով կ'աշակերտի: Այս շրջանին մէջ է որ Յակոբոս՝ յանկարծ ժանտատենդէ վարակուելով, ծանր կը հիւանդանայ և բաւական սուղի կը նստի իր վերառողջութիւնը:

Հազիւ 19 տարեկան, հօրը քով կ'երթայ աշխատելու, և այդ միջոցին եօթը թեւեան արծաթէ աշտանակ մը կը շինէ, վրան Զիթթենեաց լեռը բանուած, խոռոչներ, եղներ, ոչխարներ, դառնուկներ, այծեր և ուլիկներ, գրեթէ ամբողջ բնութիւնը միապաղաղ ներկայացուցուած: Յակոբոս՝ երբ քանի տարեկան կ'ըլլայ, հօրմէն կը բաժնուի, և Ճէվահիր-Սատէքեարի վարպետ կ'ելլէ: Անկէ ետքը, Զուլֆաճի Խանի վերի յարկը՝ սենեակ մը բռնելով, շարունակ հոն աշխատած, և ոսկերչութեան գլխաւոր ճիւղերը՝ համահաւասար յաջողութեամբ մշակած ու կատարելագործած է:

Ա. Ց. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՕԴԻՆ ՄԷՋ

(ՄՕՊԻՍ ԽԱՂ.)

Բ.

Ամբողջ մարմնոյս փայտէն կախուած՝ մտացնոր ուժգնութեամբ վեր կը սլանայի օդին մէջ. վայրկեան մը կորսնցուցի ինքզինքս: Ինչ եղած ըլլալս չէի հասկընար. սլացքիս մէջ, հովին հակազդեցութեան տակ, դժուարաւ կը բանայի աչքերս... հողաւասիս ծալքերը կատաղի թեւաբախումով մը մարմինս կը ծեծէին, անանձն ձայն մը հանելով իրենց փոթորկումէն, որ թռուցիկին հանած ահաւոր ձայնին միացած, գիւային հեծեծներով կը լեցնէր ականջներս... ոտքերուս տակ ծովը կը փռուէր իր կապոյտ կակղութեամբ... Թող տայի ինքզինքս վար, աւելի չբարձրացած... բայց այդ գահավէժ անկումին բացած խոր պատուածքը պիտի բաւէր մինչեւ յատակը իջեցնելու զիս ծովուն... ամէն բան կը պղտորէր ալ աչքիս... թեքերս վեր գալու առաւձան կը դառնար խելքս... քուրջի պէս կը տատանէի՝ հովին հաճոյքին... աչքերս կը մթագնէին ու մորթիս տակ սողացող տարօրինակ դող մը կը ճանկռթէր ամբողջ մարմինս, որ փչփչացնող սարսուռի մը տակ՝ կը ցնցուէր ուժգնապէս... մազերս կը ցցուէին գլխուս վերեւ. մորթիս ալեւամազերն անգամ՝ սուր ելած՝ սուր փուշերու պէս կ'սողոսկէին մարմինս... ու ես կը քաշուէի վեր, մտամոլար և ուժգին, կարծես այն չուանին ծայրը՝ որուն արմատէն, երկինքին մէջ, գլանի մը կը փաթթէին արագ...

Կը քաշէր...

Բանի մը րոպէի մէջ անհասելի բարձրութիւններ դրկած էի օդին մէջ... եթերին կը մօտենայի... ցուրտ օդի մը հեղձնուկ անօսրանալը կը զգայի... ընչասութիւնս ուժգին ցաւով մը կ'երագէր զգալապէս... հեղձնեալ սասակացոյ տրոփում մը՝ հեւացնելու աստիճան կը բաբախեցնէր կուրծքս... անդիմադրելի կծոտում մը կը թուլցնէր ձեռքերուս հանգոյցը, որ փայտերը սխմելէն ուժասպառ՝ քաշուիլ կը ջանար. ամբողջ մարմինս,—որ դաստակներէս կախուած՝ քուրջի պէս կը տատանէր ահաւոր պայքրիս մէջ, զարզուրելի թուլութեամբ,—տաքութեան կիզիչ հոսանք մը կ'անցնէր և ջերմ քրտինքի առուակներ դուրս կու տային մորթիս ծակտիքները. անգամ մը ժագտիմ գլխուս դարձաւ ու մթագնեցաւ ամէն բան չուրջս, ոչինչ կը տեսնէի... հեղձուցիչ նուաղումի մը մէջ կ'օրօրուէր հեւքս... վերջին մեղկութիւն մըն ալ՝ ու անկումը անխուսափելի պիտի ըլլար, բայց այդ միջոցին, հովի հակառակ հոսանք մը բացաւ գլուխս, ուժ առի... աչքերս փայլել սկսան յոյսի նոր նշոյլով մը... չէի բարձրանար ալ... ոչնչութեան մէջ կախուած՝ կը ծփայի եթեր-ալիքներու մէջ... վայրկեան մը թռուցիկը նշմարեցի որ գլխուս վերեւ, իր սփռապանծ թռիչքը կը սանձէր... առջի հանած ձայները հիմա շատ խուլ կը հնչէին, երկնային բզզիւն մը կարծես, որ շա՛տ խորունկէն կու գայ, երկինքին հեռաւոր ալքերէն, ա՛յնքան կ'այլափոխէր անօսր օդը զանոնք: Փրկութեան ճամբան գտած ըլլալ կարծեցի. անծանօթ ուժ մը լծաւ վրաս. ժողուեցի բոլոր թափս ինծի, ու, անհնարին ճիգով մը, ամրապնդեցի ձեռքիս հան-

—)(3)(—

ԷՄԻԼ ԶՈԼԱ

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՋԱՂԱՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

Երբ բակը լեցուեցաւ, և ամէնքը գաւաթնին ձեռք առին, Հայր Միշէլ իր բաժակը վեր բարձրացուց ըսելով.

—Ուրախութեամբ կ'իմացնեմ ձեզ թէ ամիս մը, Սէն Լուիի տօնին գիշերը, Ֆրանսուազը այս կտրիճին հետ պիտի ամուսնացնեմ:

Եւ մեծ շռինդով գաւաթները իրարու զարկին: Ամէն մարդ կը խնդար: Բայց Հայր Միշէլ նորէն ձայնը բարձրացնելով,

—Տոմինի՛ք, ըսաւ, պէտք է որ նշանածդ համբուրես:

Կաս կարմիր կտրած՝ զիրար համբուրեցին, մինչդեռ ամբոխը աւելի ուժով կը խնդար: Ճշմարիտ խրախճանք մը եղաւ: Պզտիկ տակառ մը պարպեցին: Եւ յետոյ, երբ մտերիմ բարեկամները միայն մնացին, սկսան հանդարտ խօսակցիլ:

Մութը կոխեր էր, երկինքը աստղազարդ էր և պայծառ: Տոմինիք և Ֆրանսուազ նստարանի մը վրայ քով քովի նստած՝ բան մը չէին ըսեր իրարու: Ծերունի գիւղացի մը, կայսեր Բրուսիոյ դէմ պատերազմ հրատարակած ըլլալուն վրայ կը խօսէր: Գիւղին բոլոր երիտասարդները մեկներ էին արդէն: Առջի իրիկունը նորէն զօրագունդեր անցեր էին հոնկէ:

Աղէկ կռիւ մը տեղի պիտի ունենար:

—Հո՛գս, ըսաւ Հայր Միշէլ երջանիկ մարդու մը անձնասիրութեամբ, Տոմինիք օտարական է, անիկա չպիտի երթայ... և եթէ Բրուսիացիք գան, իր կնկանը քով պիտի կենայ և զայն պիտի պաշտպանէ:

Բրուսիացւոց գալու գաղափարը կատակի պէս բան մը երեւցաւ իրենց: Աղուոր ծեծ մը պիտի ուտէին անոնք, և ամէն բան պիտի վերջանար:

—Ես զանոնք տեսայ արդէն, տեսայ արդէն, կրկնեց ծերուկ գիւղացին խուլ ձայնով մը:

—Պահ մը լուռ կեցան: Յետոյ, նորէն գաւաթ բախեցին: Ֆրանսուազ և Տոմինիք բան մը չէին լսեր. նստարանին ետին, առանց մէկէ մը տեսնուելու, կամաց մը իրարու ձեռք բռներ էին, և ասիկա այնքան քաղցր կ'երեւար իրենց որ հո՛ն մնացեր էին աչքերնին աղջամուղջին մէջ կորսուած:

Ի՜նչ գաղջ և սքանչելի գիշեր: Գիւղը՝ ճերմակ ճամբուն երկու եզերքը, տղու մը հանդարտութեամբը կը նիրհէր: Հեռուէն հեռու, քանի մը վաղայարոյց աքաղաղներու ձայները միայն կը լսուէին: Շրջակայ խոշոր անտառներէն երկայն շունչեր կ'իջնէին վար, և տանիքները գգուելով կ'անցնէին. մթաստուեր մարգագետինները գաղտախորհուրդ և ինքնամփոփ վեհութիւն մը կը ստանային. մինչդեռ բոլոր աղբիւրները և առուները միջէն ցայտող հոսուն ջուրերը՝ քնացած գիւղին թարմ ու կանոնաւոր շնչառութիւնն էին կարծես: Մերթ ընդ մերթ, ջաղացքին հին անիւը քունին մէջ կ'երազէր գոգցես, խորթացած ատեննին կաչող պահապան շուներու պէս: Կը կանչէր, կը խօսէր ինքնիրեն, Մօրէլի գահավիժման դուռնմէը օրօրելով, որուն սահանքը երգեհոնի մը խողովակին երաժշտական անդադրում հնչիւնը կը հանէր:

Երբեք այսքան խորունկ խաղաղութիւն մը տեսնուած չէ աւելի զուարթ բնակավայրի մը վրայ:

Ամիս մը, ճիշդ Սէն Լուիի նախօրդ գիշերը, Ռօքրէօզի բնակիչները մեծ ահ ու դողի մէջ էին: Բրուսիացիք կայսեր վրայ յաղթեր էին և բռնութեամբ գիւղին վրայ կը քալէին: Շաբաթէ մը ի վեր այն ճամբէն եկողները Բրուսիացւոց մօտեցած ըլլալը իմացնելով կ'ըսէին.

«Լոռմիէ եկեր են, Նովէլ եկեր են:»

Եւ Ռօքրէօզի բնակիչները, իմանալով որ անոնք այսքան շուտ կը յառաջանան, ամէն ատեն կը կարծէին թէ Կանեիի անտառէն դուրս պիտի ելլեն: Բայց անոնք չէին գար, ինչ որ աւելի կը զարհուրեցնէր զիրենք: Անշուշտ գիշեր մը յանկարծ գիւղին վրայ պիտի յարձակէին, և բոլոր բնակիչները թուրէ պիտի անցնէին:

Նախընթաց գիշերը, լուսնալէն քիչ մը առաջ իրարանցում մը տեղի ունեցեր էր: Բնակիչները ճամբուն վրայ մեծ ժխոր մը լսեր էին: Կիները արդէն ծունկի եկած երեսնին կը խաչակնքէին, երբ զգուշութեամբ պատուհաններէն կէս մը բանալով կարմիր տաբատները ճանչցան. ֆրանսական գունդ մըն էր: Գնդապետը անմիջապէս գիւղին քաղաքապետը ուզեր էր, և անոր հետ խօսակցելէ վերջը ջաղացքը կեցեր էր:

Այն օրը, արեւը ուրախ զուարթ կը ծագէր: Միջօրէին օդը տաք պիտի ըլլար: Դեղին լոյս մը պուրակներուն վրայ կը ծփար, մինչդեռ խորերը, դաշտերուն վրայէն ճերմակ շոգիներ վեր կը բարձրանային: Մաքուր և աղուոր գիւղը զովուկ օդով մը կ'արթննար, և առուն իր դեռոյն ու աղբիւրներովը, փունջի մը ջրաթաթաւ վայելչութիւնը ունէր: Բայց այս գեղեցիկ օդը ոչ մէկուն զուարթութիւն կ'ազդէր: Տեսեր էին որ գնդապետը ջաղացքին չուրջը կը դառնար, քովի տուները կը քննէր և Մօրէլի դիմացի եզերքը անցնելով, հոնկէ դիտակով մը բոլոր գիւղը կը դիտէր: Հայր Միշէլ որ կ'ընկերանար անոր, բացատրութիւններ կու տար կարծես: Եւ յետոյ, գնդապետը, պատերուն, ծառերուն ետին, ծակերու մէջ զօրքեր դրեր էր: Գունդին մեծ մասը ջաղացքին բակին մէջ բանակած էր: Պիտի պատերազմէի՞ն արդեօք: Եւ երբ Հայր Միշէլ եկաւ, հարցափորձ ըրին զինքը. ջաղացպանը գլխու երկար շարժում մը ըրաւ միայն, առանց բան մը ըսելու: Այո՛, պիտի պատերազմէին:

Ֆրանսուազ և Տոմինիք հոն բակին մէջ կեցած անոր կը նայէին:

Վերջապէս ծխափողը բերնէն հանեց, և սա խօսքը ըսաւ.

—Վա՜խ, խեղճ զաւակներս, վաղը չպիտի կրնամ ամուսնացնել զձեզ:

Տոմինիք, շրթունքները սեղմած, ճակատը բարկութեան ծալքով մը մթագնած, կը սպասէր երբեմն, և աչքերը Կանեիի անտառին վրայ յառած՝ Բրուսիացւոց գալստեանը կը սպասէր կարծես: Ֆրանսուազ դունէն դէպ ի գեղին, լրջութեամբ կ'երթար կու գար, զօրքերուն պէտք եղածները հայթայթելով, որոնք բակին մէկ անկիւնը ապուր կ'եփէին կատակներ ընելով, կերակուրին կը սպասէին:

Գնդապետը գոհ կ'երեւար սակայն: Ջաղացքին սենեակները, և գետին վրայի սրահը պտտեր էր: Հիմակ, հորին քով նստած Հայր Միշէլի հետ կը խօսակցէր:

—Ճշմարիտ պալատ մը ասոր ջաղացքնիդ: Մինչեւ այս գիշեր պիտի կարենանք հոս դիմանալ... Ցելուզակները ուշացան. մինչեւ հիմայ հոս ըլլալու էին:

Ջաղացպանը մտախոհ կը կենար. կ'երեւակայէր իր ջաղացքը ջահի մը պէս բոցերու մէջ: Բայց գանգատիլը անօգուտ սեպելով լուռ կը կենար: Միայն բերանը բացաւ ըսելու համար.

Թարգմ. Օրիորդ ՆՈՒՐԴԻԿ ԵԱՂՈՒԹԵԱՆ

դոյնները, բոլոր հոգւոյս փաթթուեցայ փայտին. կրեայի դանդաղութեամբ վայրէջք մը կը սկսէր, հովը կը մեղմէր կամաց կամաց իր սաստկութիւնը, նոր յոյսերով սալցուած, երբ բնազդական ինքնագիտակցութեամբ մը, տանջող անձկութիւններս կը փարատուէին հեռղհեռէ, անհուն ուժգնութեամբ բան մը եկաւ զարնուել կռնակիս ու հոն փակիլ... Թոյլ ծանրութիւն մը, զիս վար վար կը քաշէր կարծես... սուր ճիրաններ կը մոնէին մարմնոյս և նուաղկոտ ձայն մը, յուսահատ, կը ճչէր... հասկցայ՝ տարապայման անստուգութեանս մէջ իսկ... կատուն Թռուցիկէն փրթելով՝ ծոծրակիս էր ինկած ուր փակչիլ միայն կը ջանար մեծ ճիգերով... կը մռէր, կը խորասուզէր ճիրանները մերկ ծոծրակիս... սուր ցաւ մը մինչեւ սիրտս կը թափանցէր, կը ծակծկէր զայն... բայց ձեռքերս չէի կրնար շարժել, ոչ ալ ո և է անդամ... վայրէջքը կը սաստկանար... տեղի տուող հոսանքին մէջ՝ չնչանի պէս կը դառնայի... շլմոլած դեմին կը նայէի... գլուխս կը դառնար անհուն կերպով... խելքս կը պտուտկէր... այնքա՜ն ահաւոր բարձրութիւններու հասած էի, որ վարը գտնուածները կարելի չէր զանազանել... լեռ, ծով, ձոր խրար էին խառնուած... անոնց ամբողջութիւնը գունտ մը միայն, պզտիկցած, անհունօրէն պզտիկցած, որուն սոսկահոլով թաւալումը կը տեսնէի... ու մնայուն արագութեամբ, օդին թեւերուն մէջ... վար կը սուրայի:

Կ'իյնէի...

* * *

Ետքէն, անտառներէն գտեր են... գլխիս, կ'ըսէի հիմա, եթէ խնդացնել ուզէի:

ԵՍԱՎՔ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԲՐԷԹՈՐԻԱՅԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Գրաւումէն առաջ —Թրանսվալի մայրաքաղաքին կացութիւնը — Լորտ Ռոպէրթսի հեռագիրները:

Լորտ Ռոպէրթս Բրէթորիայի գրաւումէն առաջ երկուշաբթի օրուան թուականով հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան:

Սբրուիթ, 4 յունիս. — Այս առտու կանուխ սկսանք յառաջանալ և տասը մղոն չափ տեղ գացինք: Այդ կերպով հասանք Սիքսիթ որուն երկու եզերքները գրաւած էր թշնամին: Հէնրիի ու Ռոսի թեթեւաշարժ հեծելազօրքերը և Լոնտոնի կամաւորներէն երկու գումարտակ, չուտով վանեցին Պոէրները հարաւային եզերքէն և մէկ մղոն չափ տեղ հալածեցին, բայց այդ միջոցին Պոէրները ուժով կը տեղացնէին այն թնդանօթներով զորս դրած էին լաւ դիրքի մը վրայ: Մեր նաւային ու դաշտային թնդանօթները, որոնք գիտմամբ զօրախումբին առջեւի կողմը դրուած էին, չուտով լռեցուցին, օգնելու թեթեւաշարժ հեծեալներուն, անցնելով Բրէթորիայի շրջակայ բլուրներէն: Թնդանօթաձիգներուն կ'օգնէր Սթեփէնսընի զօրավարին կիսաբաժինը՝ Քարիւ զօրավարին զօրաբաժինէն: Քանի մը ուժը արձակել ետքը թշնամին ետ մղուեցաւ իր դիրքերէն: Պոէրները այն ատեն փորձեցին մեր ձախ կողին շուրջը դառնալ, բայց թեթեւաշարժ հեծեալները և կամաւորները թող չտուին՝ օգնութեամբ Մաքսուէլ զօրավարին կիսաբաժինին: Որովհետեւ թշնամին տակաւին կը նեղէ մեր ձախ թեւին ետեւի կողմն, հրաման տուի Համիլթըն զօրավարին որ դէպ ի մեր ձախ թեւը կը յառաջանար երեք մղոն չափ, մեղի մօտենալ և լեցնել երկու զօրախումբերուն միջեւ եղած պարապը: Այս շարժումը յաղթեց Պոէրներուն որոնք դէպի Բրէթորիա ետ մղուեցան: Կը յուսայի որ հալածենք Պոէրները, բայց հոս օրերը շատ կարճ են հիմա. տասներկու ժամ պատերազմելէ եւ քալելէ ետքը բանակեցանք նոյն օրը գրաւուած տեղը: Անձնապահներու կիսաբաժինը կը գտնուի Բրէթորիան պաշտպանող հին ամրոցներէն ամենէն հիւսիսայինին մօտը, քաղաքէն չորս մղոն հեռուն: Ֆրէնչ զօրավարը՝ 3րդ ու 4րդ հեծելազօրքերուն և թեթեւաշարժ հեծեալներուն հետ, Բրէթորիայի հիւսիսային կողմը կը գտնուի»:

—Բրէթորիայէն ուրբաթ օրուան թուականով հետեւեալ հեռագիրը ստացուած է Լօրէնսօ-Մարքէզ՝ երկուշաբթի. — Կը ծանուցուի թէ անգլիական զօրագունդ մը, առջի գիշեր, գրաւեր է Մոստերֆոնթէյնի գործարանը: Պոէրներու երկու զօրախումբ հիմա պաշարած են այդ գործարանը. քանի մը ժամէն կատաղի ճակատամարտ մը կը սպասուի: Պոէրները երեք հրետանի զետեղեցին Բրէթորիայի հարաւային արեւելեան կողմը՝ Եօհաննէսպուրկի և Բրէթորիա-Տէլակոայի երկաթուղին մէջտեղը՝ կէս ճամբան: Ընդհանուր հրամանատար Պոթա զօրավարը այսօր ստացաւ այն դրօշը զոր ափրիքանտըր կիներ պատրաստած էին իրեն համար:

—Նոյն տեղէն դարձեալ ուրբաթ օրուան թուականով ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բրէթորիա և շրջակաները մնացած քաղաքացիները մեծ արագութեամբ վերադարձուեր են: Հիմա կ'ամբաստանեն Քրիւկէր Նախագահը և կառավարութեան անդամները թէ սրբոց տեղը փախած են: Զինուորական պետերու խորհուրդը ձեռք առած է կառավարութեան ղեկը և կը յայտարարէ թէ Բրէթորիան տակաւին կարելի է յաջողութեամբ պաշտպանել և թէ, Աստուծոյ ողորմութեամբը, Մեծն Բրիտանիա պիտի պարտաւորուի ճանչնալ երկու հանրապետութիւններուն անկախութիւնը: Տըլարի զօրավարը խուսափութեան մը պահուն ըսեր է թէ Բրէթորիա մինչեւ վերջը պիտի պաշտպանուի և թէ տակաւին կարելի է Անգլիացիները վանել Թրանսվալէն:

—Լուր կը տրուի թէ հինգ հազար Պոէրներ Սթանտէրթընէն (Օռանժ) ճամբայ ելեր են Անգլիացիներուն հաղորդակցութեան գիծերը կտրելու համար:

—Քրիւկէր Նախագահը Բրէթորիայէն մեկնելէ առաջ, յայտարարեր է թէ այն թղթադրամները որոնցմով անցեալ շաբթու կառավարական պաշտօնեաներուն ամսաթոշակ վճարուած է, պիտի փոխանակուին ոսկիով:

—Քրիւկէր Նախագահը միշտ հաղորդակցութեան մէջ է Բրէթորիայի հետ և կ'ըսուի թէ Լիտէնպուրկ կը գտնուի:

—Բրէթորիայի մէջ, գրաւումէն առաջ, պահ մը խուճապը դադրեր է և տեղական իշխանութիւնները մեծ կորով ցոյց տուեր են: Բնակիչներուն գաղթումն ալ միջոց մը դադրեր է:

—Լորտ Ռոպէրթս յունիս 5 թուականով սա հեռագիրն ալ ուղղած է.

«Գիշերը վրայ հասնելէն քիչ մը առաջ թշնամին իր բոլոր դիրքերէն ետ մղուած էր: Համիլթընի թեթեւաշարժ հեծեալները զայն հալածեցին մինչեւ 2000 եարտա Բրէթորիայի մօտ: Պոէրները հապճեպով նահանջեցին: Բանագնաց մը ղըրկուեցաւ՝ քաղաքին անձնատուութիւնը պահանջելու համար: Պոթա հրամանատարը զինադուլ ուզեց՝ անձնատուութեան պայմանները որոշելու համար. բայց պատասխանեցի թէ անպայման կերպով պէտք է անձնատուր ըլլայ, ապա թէ ոչ արշալոյսին քաղաք պիտի մտնեմ: Պոթա պատասխանեց թէ որոշած է քաղաքը չպաշտպանել և թէ կը յուսայ որ կիները, տղաք ու անհատական ստացուածքները պիտի յարգուին: Իրիկունը Բրէթորիայի քաղաքային ամէնէն մեծ պաշտօնատարը եկաւ խմբի հետ տեսնուելու և յայտարարեցին թէ քաղաքը կը յանձնեն:»

ԱՆԳԼԻԱ

Քաղաքային կացութիւնը — «Տեպա»ի Լոնտոնի թղթակցին հեռագիրը:

Տեպա հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Լոնտոնի իր թղթակցէն.

«Լորտ Ռոպէրթսի այն հաշուած դանդաղութիւնը որով կը քալէ Բրէթորիայի վրայ և կ'ուզէ ժամանակին զայն գրաւել՝ առանց պարապ տեղը կորուստներ ունենալու, քաղաքականութեամբ զբաղողներուն գործին չիգար, ասոնք կը փափաքին որ Խորհրդարանը լուծուի և նոր ընտրութիւն կատարուի: Տարւոյն այն եղանակին մէջ, ուր կը գտնուինք, շաբաթները և նոյն իսկ օրերը ահագին կարեւորութիւն ունին, և, ընդհանուր կերպով, լաւ է որ ընտրութիւնները աշնան սկիզբները կատարուին քան թէ ձմեռուան ամիսներուն: Արդ, շատ տարակուսելի է որ ընտրութիւնները աւելի մօտ ժամանակ մը կատարել կարելի ըլլայ: Ատոր համար հարկ է որ պատերազմը աւարտած և Պոէրներու զօրախումբերը բոլորովին ցրուած ըլլան: Քրիւկէր Նախագահին փախուստը որուն համար կ'ըսուի թէ որոշած է երկար ընդդիմութիւն մը ընել, Օռանժի մէջ գործող Պոէրներուն ներկայութիւնը, Կրիքուալանտ-Ուեսթի ապստամբութիւնը և Բարքլըսոյ գաղթավայրին չփոփ վիճակը այն տեսակ իրողութիւններ են որոնք ցոյց կու տան թէ Լորտ Ռոպէրթսի զինուորական պաշտօնը տակաւին շատ հեռու է աւարտած ըլլալէ, և թէ, այդ պարագաներուն մէջ նախարարութիւնը պիտի չկրնայ երկրին քուէն ուզել: Ուրիշ կերպ պիտի ըլլայ, եթէ ամէն ընդդիմութեան բոլորովին յաղթելէ ետքը, կառավարութիւնը երկրին հաւանութիւնը ուզէ՝ ներկայացնելով վերակազմութեան ծրագիր մը՝ գրաւեալ երկու երկիրներուն համար: Լորտ Սոլզպըրի, Պ. Պալֆուր և Սըր Մ. Հիքս Պիչ նախամեծար կը համարին Խորհրդարանը լուծել սովորական ատենին՝ այսինքն յառաջիկայ տարին, վասն զի կը յուսան թէ այն ատեն պիտի կրնան այլ եւս հանգիստ առնել, մանաւանդ Նախարարապետը, որուն համար կ'ըսուի թէ ինքզինքը այնչափ զօրաւոր չզգար հինգ տարի եւս շարունակելու նախարարապետի պաշտօնը: Ժամանակէ մը ի վեր շատ կը դիտուի թէ Լորտ Սոլզպըրիի ու Պ. Պալֆուրի կուսակից լրագիրները Խորհրդարանին լուծման դէմ կը խօսին, մինչդեռ այն թերթերը որոնք Պ. Չէմպըրլէնին ու անոր բարեկամներէն կը ներշնչուին, անմիջապէս լուծում կը պահանջեն: Ուրեմն նախարարները անհամաձայն են Խորհրդարանը այս տարի լուծելու մասին. հաւանական է որ մինչեւ նստաշրջանին բացումը՝ յունիս 14՝ որոշում մը տրուի: Բայց այդ որոշումը, ինչ որ ալ ըլլայ, հարաւային Ափրիկէի դէպքերուն ընթացքէն կախում պիտի ունենայ: Եթէ Պոէրները անձնատուր ըլլան, հաւանօրէն Պ. Չէմպըրլէն տանի յաղթանակը. եթէ գործը երկարի, այն ատեն Լորտ Սոլզպըրի ու Պ. Պալֆուր պիտի շահին: Ընդհանուր ընտրութիւնները եթէ այս տարի կատարուին, շատ հաւանական է որ ծայրայեղ ազգասիրութեան շարժումին և ազատական կուսակցութեան կազմալուծեալ վիճակին հետեւանքով, պահպանողականները նորէն իշխանութեան գլուխը անցնին՝ ստուար մեծամասնութեամբ: Եթէ, ընդհակառակը, ընտրութիւնները մէկ տարի յետաձգուին, ազատականները յաջողելու հաւանականութիւնը պիտի ունենան՝ պայմանով որ պետ մը գտած ըլլան իրենց, վասն զի յառաջիկայ տարուան սկիզբը երբ հասոյթի տուրքը գանձուի, տուրք վճարողները պիտի հասկնան թէ պատերազմը քանի՞ նստած է իրենց և պիտի նստի: Ազատական կուսակցութիւնը եթէ երկրին քուէն շահիլ ուզէ, պէտք է որ երկրակալութեան քաղաքականութիւնը ընդունի՝ բայց ոչ-յարձակողական իմաստով. այն ատեն ամէնէն մեծ դժուարութիւնը պիտի կայանայ գտնել ազատական երկրակալութեան բանաձեւը: Լորտ Ռոզպըրի միայն կրնայ գտնել այդ բանաձեւը որ պէտք է ըլլայ, բացորոշ, յստակ և դիւրահասկնալի: Ենթադրողներ կան թէ շաբաթ օրը հրատարակուած անոր նամակը՝ քիչ մը լոյս կը սփռէ իր մտադրութիւններուն վրայ. բայց այնպէս չէ եղած. այդ նամակը բոլորովին տհաճութիւն պատճառած է ազատականներուն որոնք պատրաստ էին Լորտ Ռոզպըրին ճանչնալու իբրեւ իրենց պետը: Այդ նամակը անորոշ է և տարտամ. բնաւ որոշ տեղեկութիւն մը չի տար անոր հեղինակին մտադրութիւններուն վրայ: Այսօր կ'ըսուի թէ Լորտ Ռոզպըրիի նամակը պէտք չէ իբրեւ քաղաքական յայտարարութիւն նկատել, ինչ որ ենթադրել կու տայ թէ Լորտ Ռոզպըրի մօտերս բուն իսկ քաղաքական յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակէ: Ամէն պարագայի մէջ սա յայտնի է թէ ազատական կուսակցութեան քանի մը ազդեցիկ անձնաւորութիւններ մօտերս Լորտ Ռոզպըրիի կարծիքը հասկցան և անոնց ձեռնարկին արդիւնքը վհատեցուցիչ հանգամանք մը չունէր: Հիմա կը հասկցուի թէ Թայմզ որուն յարաբերութիւնները և ձգտումները ծանօթ են, ինչո՞ւ համար շաբաթ օրը բուռն յարձակում մը ըրաւ Լորտ Ռոզպըրիի վրայ՝ այդ նամակին առթիւ: Արդարեւ եթէ Թայմզ և անոնք որոնցմէ կը ներշնչուի, չվախնային որ Լորտ Ռոզպէրը կրնայ քաղաքական կարեւոր դեր մը խաղալ, այդչափ պիտի չբարկանային. ասկէ կարելի է հետեւցնել թէ Լորտ Ռոզպըրիի վերադարձը քաղաքային գործոն կեանքին մէջ՝ աւելի հաւանական դարձած է:»

ԵՈՀԱՆՆԷՍՊՈՒՐԿԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը հրատարակեց Լորտ Ռոպէրթսի սա հեռագիրը որով կը ծանուցանէ Եոհաննէսպուրկի գրաւումը.

«Բոլորովին գոհացուցիչ կերպով կատարուեցաւ Եոհաննէսպուրկի գրաւումը՝ շնորհիւ այն լաւ կարգադրութեան զոր ըրած էր տեղւոյն Թրանսվալցի հրամանատարը տոքթ. Քրաուզ: Ամբողջ քաղաքին մէջ վայրկեան մը իսկ չխանգարուեցաւ բարեկարգութիւնը: Այդ հրամանատարը քաղաքին դուռնէն զիս դիմաւորեց և խմբի հետ ներս մտաւ, զիս առաջնորդելով կառավարական պաշտօնատունը, ուր խմբի ներկայացուց վարչութեան գլխաւոր ճիւղերուն պետերը, որոնք իմ խնդրանքովս, հաւանեցան պաշտօննին շարունակել մինչեւ որ կարելի ըլլայ անոնց յաջորդներուն նշանակումը: Եոհաննէսպուրկ շատ ամայի է, սակայն երբ անգլիական դրօշը պարզուեցաւ, բաւական բազմութիւն հաւաքուած էր գլխաւոր պողոտային վրայ: Թագուհիին ի պատիւ երեք անգամ «Հուռրա» աղաղակուեցաւ: Արարողութենէն ետքը 11րդ ու 7րդ զօրաբաժինները, նաւային կիսաբաժինը և թնդանօթաձիգներու երկու կիսաբաժիններ քաղաքին մէջէն անցան հանդիսաւոր կերպով: Համիլթընի զօրաբաժինը և հեծելազօրքերու ու հետեւակներու զօրաբաժինները շատ հեռու էին, որով չկրցան մասնակցիլ այդ հանդէսին: Զինուորները լաւ վիճակի մէջ էին: 14րդ կիսաբաժինը Եոհաննէսպուրկ թողուեցաւ՝ բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Միւս զինուորները քաղաքին հիւսիսային կողմը բանակած են՝ Բրէթորիայի ճամբուն վրայ:»

ՍԷՆԷՔԱԼԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

Ուինպուրկէն կը հեռագրեն մայիս 31 թուականով.—Ռընտլի զօրավարին Սէնէքալի մօտ յարձակման գլխաւոր նպատակն էր թոյլ չտալ որ Պոէրները յարձակին Լինտլիի մօտ անգլիական գումարտակի մը վրայ: Այդ նպատակը յաջողեցաւ և անգլիական գումարտակը կրցաւ հեռանալ: Ռընտլի զօրավարին շատ կորուստ ունենալուն պատճառը այն էր թէ մացառները գիտմամբ այրած էին, որով Պոէրները կրնային դիւրութեամբ նշան առնել: Պոէրները լաւ դիրք մը գրաւած էին բլուրի մը վրայ: Տըմվիլէ հրամանատարը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ: Բլէմինգ զօրավարին կիսաբաժինը միացաւ Ռընտլի զօրավարին: Պրապանթ զօրավարը Ֆիքսպուրկ կը գտնուի: Կը կարծուի թէ անգլիական զինուորներուն դիմացը կը գտնուի՝ Օռանժի մէջ պոէր բանակին մնացորդը:

Պ. ՌԷՅՑԻ ՆԱՄԱԿԸ

Բեօլնիշէ Ցայթունկ հրատարակեց Թրանսվալի արտաքին գործոց նախարար Պ. Ռէյցի սա նամակը.

«Անգլիական կառավարութիւնը յայտարարեց թէ պատերազմին ծախքը Պոէրները պիտի հատուցանեն, բայց երբ պատերազմը աւարտի, առանց բան մը վճարելու կարող վիճակի մէջ պիտի չգտնուին: Հետեւաբար Անգլիա պիտի պարտաւորուի քաշել ոսկեհանքերուն դրամը, որով ասոնք պիտի զրկուին իրենց անմիջական հասոյթին կէսէն: Այն ատեն առաջին նեղուողները պիտի ըլլան Պ. Պ. Սէսիլ Ռոտս, Վէրնհէյմէր և ուրիշներ՝ որոնք պատերազմին թելադրիչները եղան: Ասոր վրայ աւելցուցէք նաեւ այն պարագան թէ Անգլիացիները պարտաւոր պիտի ըլլան երկու հանրապետութեանց մէջ 50 հազար զինուոր պահել որոնց ծախքն ալ հանքերը պիտի հոգան: Անգլիական զինուորները երբ ետ առնուին, անմիջապէս շարժումը ամէն կողմ պիտի սկսի և ասիկայ պիտի տեւէ ոչ թէ քանի մը տարի, այլ քանի մը դար:»

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնտոն, 7 յունիս.—Յունիս 1ին Լինտլիի մօտ կատարուած ճակատամարտին ատեն Լոնտոնի կամաւորներուն 13րդ վաշտին կորուստը եղաւ՝ 2 սպայ ու 16 զինուոր մեռած և 4 սպայ ու 25 զինուոր վիրաւորուած:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Բէքինէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ կացութիւնը միշտ ծանր է ու մտահոգութիւն կը պատճառէ: Անգլիոյ դեսպանը հեռագրով 75 նաւաստի ուզեց:

—Չորեքշաբթի օրը Բէքինի մէջ կայսերական հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ որ կը պախարակէ չինական զինուորներուն վատութիւնը և կը հրամայէ բանակին հրամանատարին ու Չիլիի փոխարքային, անմիջապէս զսպել Պոքսըրներու շարժումը:

—Թիէն Ցինէն հինգշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թուլուի մէջ ընդհարում մը կատարուեր է Պոքսըրներու և քրիստոնեաներու միջեւ: Առաջիններէն երեք հոգի մեռեր և ինը հոգի վիրաւորուեր են: Երկուշաբթիէն ի վեր Բէքինի հետ հաղորդակցութիւնները խզուած են:

—Բէքինէն երեքշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ եւրոպացի միսիոնարի մը սպաննուելէն ու Պոքսըրներու կողմէ ռուս զինուորներու վրայ եղած յարձակումէն ետքը, Բէքինի օտար դեսպանները իրենց կառավարութիւններէն պատասխան կը սպասէին այն հեռագրին որով կը պահանջէին Թիէն-Ցինի նաւահանգիստը պաշարել միջազգային նաւաբաժիններու միջոցաւ: Այդ նաւահանգիստը կը գտնուի Բէյ-Հօ գետին ձախ եզերքը՝ մօտը գետաբերանին, ուր կեցած են եւրոպական մարտանաւերը: Թիէն-Ցին հարիւր քիլոմէթր հեռու է Բէքինէն:

—Անցեալ կիրակի Չինու մայրաքաղաքը մտեր են աւստրիացի ու գերմանացի ճաբոնական նաւազներ՝ մէյմէկ սպայի հրամանատարութեանը տակ:

—Բէքինի բարձր շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ ծայրայեղ պահպանողական կուսակցութիւն մը կայ որ ամէն կերպով կ'աշխատի թող տալ Պոքսըրները՝ աւարտելու իրենց գործը՝ այսինքն օտարականները բոլորովին վանել Չինէն: Միւս կողմէ չափաւոր կուսակցութիւնը որուն գլուխ կեցած է Շինկ իշխանը, կը ջանայ համոզել թէ շատ վտանգաւոր է տէրութեանց հետ յարաբերութեանց խզում առաջ բերելը: Չինու կառավարութեան զգացումները օտարականներուն հանդէպ կը հաստատուին սա պարագայով որ այն Չինացիները՝ Լիու Եշին որոնք օտարականներուն կողմէ արտօնութիւններ ձեռք բերելու աջակցած էին, ամբաստանուեցան՝ իբրեւ օտարներուն հետ յարաբերութիւն ունեցող. քիչ մնաց որ ձերբակալուէին, բայց երկուքն ալ հեռացած էին: Բէքինի անգլիական դեսպանը Չինու արտաքին գործոց Խորհուրդէն բացատրութիւն ուզեց այդ երկու անձերը ամբաստանութեան ենթարկելու պարագային համար:

—Թայմզ մտահոգութիւն կը յայտնէ Ռուսիոյ ընթացքին համար և կ'ըսէ.—«Եթէ նկատողութեան առնուի Չինու մէջ անգլիական հպատակներու թիւը և բրիտանական վաճառականութեան կարեւորութիւնը, Անգլիա չի կրնար թոյլ տալ որ ուրիշ տէրութիւն մը գլխաւոր դերը ունենայ՝ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու գործին մէջ: Մանաւանդ այդ դերը Ռուսիոյ չի կրնար թողուլ: Առաջին դերը Անգլիոյ կը վերաբերի և երջանիկ պիտի ըլլայ եթէ Մ. Նահանգաց աջակցութիւնը վայելէ, վասն զի Մ. Նահանգները այն միակ երկիրներն են որոնք Անգլիոյ հետ շահերու նոյնութիւն ունին Չինու մէջ:»

—Թիէն-Ցինէն կը հեռագրեն երկուշաբթի թուականով.—Պոքսըրները ասկէ չորս մղոն հեռուն կը գտնուին: Կը սպասուի որ քաղաքին վրայ յարձակում մը կատարեն, բայց ամէն պատրաստութիւն տեսնուած է դէմ դնելու համար: Ֆրանսական հիւպատոսարանին մէկ զեկոյցին նայելով եւրոպացի տասնըմէկ ճարտարագէտներ անյայտացած են, բայց կը յուսացուի թէ անոնց հինգը փախած ըլլան: Անգլիացի միսիոնար Ռոպինսըն սպաննուեցաւ՝ բնիկ հինգ քրիստոնեաներու հետ: Միսիոնար Պ. Նորման Եէն-Շինկի մօտերը բանտարկուած է և մեծ վտանգի ենթակայ:

—Ռոյթէրի թղթակիցը կը հեռագրէ երեքշաբթիի թուականով.

«Այցելեցի Հու-Անկ-Սու՝ երկաթուղիի ճարտարագէտներուն հետ: Թուտոնի կայարանը այրուած է: Երկու կամուրջներ ալ քանդելու փորձ մը եղած է: Գիծին հսկող չինացի զինուորներուն հրամանատարը կ'ըսէ թէ իր մարդիկը 200 հոգի փախած են: Մնացած յիսուն հոգին լաւ կռուեր և քանի մը Պոքսըրներ սպաններ են: Փախչող զինուորները պաշտպանուեր են Պոքսըրներուն կողմէ: Քանի մը վիրաւորներ գտանք և երկու դիակ որոնք սոսկալի վէրքերով ծածկուած էին: Պոքսըրներ տեսանք որ այս տեղերու մօտերէն կ'անցնէին: Չինացի բոլոր պաշտօնեաները կը հեռանան, թէեւ զինուորներ ղրկուած ըլլան՝ զանոնք պաշտպանելու: Թուէ-Հայը պաշտպանելու համար ղրկուած 250 չինացի զինուորներ փախան, երբ իմացան Հու-Անկ-Սուի դէպքերը:»

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ հինգշաբթի օրը Վարշաւիա հասաւ:

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Լէոն ԺԳ. Պապը հարբուխ եղած է ու անկողինէն չելլեր:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ.—Գերմանիոյ Երեսփ. Ժողովը, հինգշաբթի օրը, շարունակեց նաւատորմին յաւելման ծրագրին վիճաբանութիւնը և ընդունեց այն յօդուածները որոնք կը վերաբերին ծախքերը գոցելու միջոցներուն:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.—Լեհերը և գերման կղերականները որոնք երիտասարդ Չեխերուն հետ Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովին մեծամասնութեան գլխաւոր ոյժը կը կազմեն, յայտարարեր են որ այդ մեծամասնութիւնը (աջակողմ) լուծուած է՝ երիտասարդ Չեխերու այն յայտարարութեան հետեւանքով թէ չեն կրնար ետ կենալ իրենց խափանարար ընթացքէն: Այս լուրը, կ'ըսէ Վիէննայէն հեռագիր մը, հաստատման կը կարօտի:

ՍԵՐՊԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Սոֆիայէն առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Պոչէվ գնդապետը և Վիտինի հրամանատար Մոնչէվ գնդապետը, Ֆէրտինանտ իշխանին անունով, պիտի ողջունեն Սերպիոյ թագաւորը՝ պուլկարական սահմանագլուխէն անցնելու միջոցին:

—Ֆէրտինանտ իշխանը առջի օրը Սոֆիա վերադարձաւ:

Քաղքին լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ: Վեհ. Սուլթանը կէս օրին հանդիսաւոր կերպով գնաց նոյն մզկիթը, ուր կատարեց ուրբաթի աղօթքը և յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ: Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Աւստրիոյ, Սպանիոյ ու Սերպիոյ դեսպանները՝ իրենց առաջին թարգմաններով, արեւելեան երկաթուղիներու տնօրէն Պ. Կրոս և հարիւրէ աւելի հիւրեր: Ներկաներէն ոմանք սեննեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵՆՈՒՑՈՒՄ.—«Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դեսպան Պարոն Ֆոն Քալիչէ, ապա Գերմանիոյ դեսպան Պարոն Մարշալ Ֆոն Պիպերշթայն և յետոյ Յունաստանի դեսպան Մավրոկորտաթօ իշխանը պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան:»

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանին որդւոյն Պարոն Ագէուալթ ֆոն Պիպերշթայնի յուղարկաւորութեան, որ երէկ կատարուեցաւ դեսպանատան Թարապիոյ ամարանոցին մատուռին մէջ, ներկայ գտնուեցան դեսպանատան ու հիւպատոսարանին բոլոր պաշտօնատարները և գերման գաղթականութեան երեւելիները: Դեսպանական մարմինը ներկայ չգտնուեցաւ եկեղեցական արարողութեանց, վասն զի Պարոն Մարշալ չէր ուզած այդ տխուր լուրը հաղորդել անոնց: Եկեղեցական արարողութիւններէն ետքը դեսպանը ու դեսպանուհին ընդունեցին ներկաներուն շնորհաւորութիւնները: Մարմինը Ֆէրիգիւղ փոխադրուելով գերեզմանատան մատուռը դրուեցաւ, ուր պիտի մնայ մինչեւ Գերմանիա տարուելու օրը:

—Արարողապետ Իպրահիմ պէյ երէկ, Վեհ. Սուլթանին անունով ցաւակցութիւն յայտնեց դեսպանին ու դեսպանուհիին:

ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ ընդհանուր տնօրէն Պ. Քաթըն Ֆարնէլի նոյն Ընկերութեան գործերուն վերաբերութիւն ունեցող ուրիշ պաշտօնի մը կոչուած ըլլալով, անոր յաջորդեց Օսմ. Պանքային վարիչներէն Պ. Լ. Ռամպէռ:

ՇԷՐԻՖ ՓԱՇԱ.—Սթոքոլմի օսմ. դեսպան Շէրիֆ փաշայի նախկին աշակերտակիցները Սէն-Սիրի վարժարանին մէջ, անոր Բարիզ գտնուելէն օգտուելով հացկերոյթ մը տուեր են անցեալ շաբաթ օրը: Երեսփ. Ժողովին անդամներէն Պարոն տը Կռանմէզոն և Մոնսապրէի մարքիզը կազմակերպեր են այդ հացկերոյթը: Ներկայ գտնուեր են ֆրանսացի սպաներ: Շէրիֆ փաշա որ սեղանին կը նախագահէր, աղանդերին ատեն բանախօսելով շնորհակալութիւն յայտներ և բաժակ պարպեր է ֆրանսական բանակին համար: Ուրիշ ճառեր ալ արտասանուեր են: Շէրիֆ փաշա կիրակի օրը Սթոքոլմ վերադարձեր է:

ՍԱՄՈՍԻ ԻՇԽԱՆԸ. — Վեհ. Սուլթանը Պալայի աստիճան շնորհեց Սամոսի իշխան Քոսթաքի Վաեանիս էֆ.ի:

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՍԱԿԱՑՈՅՑԵՐԸ.—Մոնիթէօրի մէջ կը կարդանք.—«Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ առեւտրական յարաբերութեանց կարգադրութիւնը կենսական խնդիր մըն է երկու երկիրներուն համար: Հելլէն կառավարութիւնը Կ. Պոլսոյ իր ներկայացուցիչին հարկ եղած հրահանգը տուած է և կը յուսայ թէ, ինչպէս կ'ըսեն Աթէնքի լրագիրները, համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ: Այս յոյսը կը տածեն նաեւ ամէն անոնք որ լաւ գիտեն Կ. Պոլսոյ ու Աթէնքի մէջ եղած լաւ տրամադրութիւնները՝ երկու դրացի ժողովուրդներուն առեւտրական ու տնտեսական յարաբերութիւնները զարգացնելու համար: Ուրիշ կերպ ալ չեն կրնար ըլլալ այդ տրամադրութիւնները, վասն զի անկեղծ փոխադարձութիւն մը ունին: Շահերու նոյնութիւնը եթէ փոխադարձ լաւ տրամադրութիւններու միանայ, յոյս կը ներշնչէ թէ երկու կառավարութիւնները կարճ միջոցի մը մէջ կարգադրութեան մը պիտի յանգին՝ կամ առժամեայ պայմանադրութեան պայմանաժամը երկարելով և կամ այն տեսակ կարգադրութեամբ մը որ երկու երկիրներու շահերուն չվնասէ:»

ՃԷՎԱՏ ՓԱՇԱ. — Ե. զօրաբանակին հրամանատար Ճէվատ փաշան դարմանող բժիշկները օդափոխութեան պէտք տեսած ըլլալով, կայս. իրատէ մը արտօնեց որ Ճէվատ փաշա Լիբանանի մէջ օդասուն և բարձր տեղ մը փոխադրուի:

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Մուշէն կը հեռագրեն թէ այդ կողմերը ապստամբող չորս աւազակներ Գըզըլ աղաճի կողմը ձերբակալուեր են՝ երկուքը մեռած և երկուքը ողջ:

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ կուսակալ Ֆայիք պէյ որ քննական պտոյտի համար Մարտին կը գտնուէր, անկէ Նսաիպին ուղեւորեր է:

ԺԱՆՏԱԽՏ. —Լ. Հէրըլտի մէջ կը կարդանք.—«Տրապիզոնի առողջապահական բժիշկ տոքթ. Սրաթմարոս կը ծանուցանէ թէ Խուբէի գայմագամին և Լազիստանի կառավարիչին առնուած հեռագիրներ՝ զինուորական բժիշկին տեղեկագրին վրայ կը զեկուցանէին թէ Քլազմէնի մէջ հինգ օր քարանթինայի ենթարկուած և Խուբէ վերադարձած ուխտաւորներէն մէջ 70 տարեկան ծերունի մը մեռած է՝ ժանտախտի կասկածելի ախտանիշերով: Տոքթ. Սրաթմարոս, այդ հեռագիրը առնելուն պէս, իսկոյն Խուբէ գացեր և հոն մեռեալին վրայ դիագննութիւն կատարելով հաստատեր է թէ բնաւ կասկածելի բան մը չկայ:»

—Իզմիրէն չորեքշաբթի օրուան թուականով կը գրեն.—Թաղապետութիւնը որոշեց որ Գիթ-Բազարի մէջ ծախուած հին հագուստները սպաննուելէ ետքը միայն ծախու հանուին: Այդ որոշումը Գիթ-Բազարի խանութպաններուն գործին չեկաւ, սկսան գանգատիլ և այդ վիճակին մէջ էին, երբ անցեալ ուրբաթ հրդեհ մը ծագելով մոխիր դարձուց Գիթ-Բազարի խանութները ու ապրանքները: Ախտահանումը արմատական եղաւ, բայց ապահովագրական Ընկերութիւնները վնասեցին, վասն զի այդ հին հագուստները ապահովագրուած էին 1500 ոսկիի: Թէ՛ Իզմիրի և թէ ամբողջ Այտընի Նահանգին մէջ հանրային առողջութիւնը խիստ գոհացուցիչ է: Վիճակագրութիւններով հաստատուած է թէ վերջին երեսուն օրերու մահերու թիւը՝ նախորդ երեք տարիներու նոյն ժամանակամիջոցին հետ բաղդատելով՝ շատ պակաս եղած է: Ամէնէն աւելի մեծ մտահոգութիւն պատճառող պարագան այն մեկուսացումն է որուն առարկայ կ'ըլլայ մեր քաղաքը: Ասկէ ճամբայ ելած ամէն բան վարակուած կը նկատուի, և մեր յարաբերութիւնները նոյն իսկ Նահանգին ներքին մասերուն հետ, գրեթէ ընդհատուած են: Շոգենաւ բնաւ չի մօտենար մեր ծովեզերքին. շուկային մէջ բան չի ծախուիր, և առեւտրական գործերը գրեթէ դադրած են:

—Դարձեալ Իզմիրէն կը գրեն անցեալ երկուշաբթիի թուականով.—Տոքթ. Նուրի պէյի միքրոպագիտական խուզարկութիւնները հաստատեցին ժանտախտի միքրոպին գոյութիւնը՝ երկրորդ Հրեային ունեցածէն առնուած արեան մէջ: Այդ արդիւնքը հաստատուեցաւ նաեւ հնդկախոզի մը վրայ կատարուած ներարկումով՝ այդ անասունը ներարկումէն 24 ժամ ետքը ցոյց տուաւ ժանտախտի ախտանիշերը: Տոքթ. Նուրի պէյ իր աշխատութեանց արդիւնքը մատոյց կուսակալ Քեամիլ փաշայի որ զայն հաղորդեց Կ. Պոլսոյ առողջապահական Խորհուրդին: Տեղական կառավարութիւնը միշտ ապահովութեան միջոցներ կը կատարէ հրէական թաղերուն մէջ: Քանի մը խաներ փակուեցան: Քէչէճիլէր փողոցը երկու բժիշկներու հսկողութեանը տակ դրուեցաւ: Քաղաքէն դուրս՝ Կալլիթեայի մէջ կան վրաններ, ուր 450 հոգիէ բաղկացած հարիւր հրեայ ընտանիքներ կը բնակին: Կուսակալին նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը որոշեց [illegible] կերը և այրել անոնց զգեստները: Այդ յանձնաժողովին մէջ անգլիական հիւպատոսարանին ներկայացուցիչն է տոքթ. Շասօ:

—Իզմիրի առողջապահական վարչութիւնը [illegible] թէ ցամաքին [illegible] Նոյն չէթմէյին մէջ քարանթինա [illegible] լով անցնողներ եթէ ըլլան, [illegible] գալետութեան բժիշկին հսկողութեան տակ քարանթինայի պիտի ենթարկուին [illegible] նաեւ ծախքերը վճարել [illegible] ժողովին ալ:

—Իզմիրի մէջ երկրորդ անգամ [illegible] եղած Հրեան այլեւս ապաքինած [illegible] բու մէջ մտած կ'ըսայ համբուրել, [illegible] թիւնը արդէն 38 աստիճանի վեր չէ բարձրանար: Երկուշաբթի օրը Եէրսինի շճադեղով ներարկում մը կատարուեցաւ որով վիճակը աւելի բարւոքեցաւ: Կը յուացուի թէ այլեւս դարմանի պէտք չմնաց։ Օրինակ Թաղերուն հսկող բժիշկները կ'ըսեն թէ այդ տեղերու հանրային առողջութիւնը խիստ գոհացուցիչ է։ Ամէնէն զարմանալին այն է թէ այդ Թաղերու բնակիչները առողջապահական պայմաններուն և ոչ մէկը յարգելու չափ նիւթական կարողութիւնը ունին, և այսու հանդերձ հիւանդութեան երեւան ելլելէն ի վեր անոնց մէջ պարզ հիւանդութիւն մը անգամ չէ տեսնուած։

—Ցամաքի ճամբով Իզմիրէն մեկնող ուղեւորները խիստ քարանթինայի կ'ենթարկուին։ Մինչեւ անցեալ կիրակի Համիտիէ մաքրանոցին մէջ, ուր 60 վրաններ կանգնուած են, 170 հոգի քարանթինա կը սպասէին։ Գարաբինար գիւղէն երկու ժամ հեռուն գտնուած մաքրանոցին մէջ ալ քսան վրաններ և քսան տաղաւարներ կան։

—Բոռ-Սայիտի մէջ, առջի օրը, ժանտախտէ երեք դէպքեր և Ճիտտէի մէջ նոյն օրը՝ մէկ դէպք ու մէկ մահ պատահեցան։

—Մոնիդեօռ կ'իմանայ թէ Իզմիրի մէջ նոր դէպք մը պատահեր է։

—Պոմպէյի մէջ մայիս 2էն 21, դէպք 1336 և մահ 894։ Կալկաթայի մէջ ապրիլ 29էն մայիս 5, դէպք 219 ու մահ 216։ Քուրաշիի մէջ մայիս 4էն 10, մահ 140 Ատէնի մէջ մայիս 27էն յունիս 2 դէպք 19 ու մահ 18։

Պ. ՄԱՔՍԻՄՈՎ, Էրզրումի ռուսական ընդհանուր հիւպատոսը, մեռեր է։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ առջեւ, մօտերս, մեծ նաւահանգիստ մը պիտի շինուի, սպանդանոցին կից։ Այդ առթիւ փողոց մը պիտի բացուի, որուն համար տուներ և գետիններ պիտի գնուին։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ վերջերս ամբողջ Այտընի նահանգին մէջ յորդահոս անձրեւ տեղացեր է։ Տարւոյս այս եղանակին մէջ անձրեւի այդչափ առատութիւն մը բնականաբար վնասած է հունձքերէ մէկ քանիին, սակայն այդ մասին դեռ մանրամասնութիւն չէ առնուած։ Գարիները վնասուած են, և հիմա կը վախցուի որ ձիթենիները ու թզենիներն ալ այդ անձրեւներուն աննպաստ հետեւանքը կրեն։ Մանիսայի, Գասապայի, Սոմայի և Սարայի մէջ այգիներու հիւանդութիւնը կը շարունակէ։ Բարձր տեղերու մէջ կացութիւնը լաւ է և ցորենի ու գարիի առատութիւն մը կը յուսացուի։

ՍԱՅՏԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ երկրագործական քննիչ Մելքոն էֆ. հոն գացեր է այգիներուն մէջ ծագած հիւանդութիւնը քննելու համար։ Հոնկէ Եաֆա պիտի երթայ՝ միեւնոյն պաշտօնով։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼԻՍ. — Բ. Դուռը հրամայեց Ծովային Նախարարութեան որ շոգենաւ մը յատկացուի՝ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ Նահանգին ծովեզերքներուն առջեւ միշտ հսկողութիւն կատարելու համար։

ԻԶՄԻՏԻ մեր թղթակիցը կը գրէ. —Գարտըզակի մէջ կարմրախտ (Scariatine) ծաւալած է որուն բազմաթիւ մանուկներ զոհ կ'երթան։ Ազհիսարէն (Իզմիտի գաւառ) արժանահաւատ բարեկամի մը գրած նամակէն կը տեղեկանանք՝ թէ մայիս 19ին իրիկունը 25-100 տրմ. կշռող, թիզ մը թանձրութեամբ, կարկուտ տեղացեր է, որու հետեւանօք տեղւոյն և շրջակայ գիւղերու թթաստանները, հունձքերը և բանջարեղէններու պարտէզները մեծապէս վնասուեր և ոմանք ալ բոլորովին փճացեր են։ Ամսոյս, 21ին նմանօրինակ սաստիկ և վնասաբեր կարկուտ տեղացեր է նաև Կէյվէ և շրջակայ գիւղերը։ Քանի մը օրերէ ի վեր քաղաքիս օդերը շատ տաք կ'երթան և, հետեւաբար, շերամներն ալ արագ արագ յառաջ կ'երթան։ Հիմա շերամները մեծաւ մասամբ մեծ ալատն են և ոմանք ալ սկսած են ցախ տնկել. սակայն մինչեւ որ մետաքսաթելին ծայր չտան շերամները, ցախերու տնկումը բաւական չի նկատուիր։ Մայիս 15ի արեգական մանկամաճեւ խաւարումը կէսօրէն վերջը հո՛ս ալ տեսանելի եղաւ և այն օր տեղւոյս ամեն ազգի և աստիճանի անձերու դիտողութեան առատ նիւթ մատակարարեց։

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔ. —Թայեար Փաշազադէ Պէհճէտտին պէյ մենաշնորհ խնդրած էր Սէլանիկի քաղաքին մէջ հանրակառքեր բանեցնելու համար։ Կուսակալութիւնը տեղեկագրած է առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան թէ այդ ծրագրին իրագործման համար արգելիչ պատճառ մը չկայ և ընդհակառակը ժողովուրդին դիւրութիւն պիտի ընծայէ և օգտակար ալ պիտի ըլլայ։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ քարափին քարտէսին զանազան տեղերը փոխուած են, որով կայս. նոր Իրատէ մը մատուցանել անհրաժեշտ է. հետեւաբար քարափներու շինութիւնը այդ քարտէսին վաւերացումէն ետքը միայն պիտի կրնայ կատարուիլ։ Պետական Խորհուրդն ալ կարգ մը կէտերու մասին դիտողութիւն ըրած ըլլալով, ատոնք ալ նորէն պիտի քննուին։

ՍԵՐՊԻԱԿԱՆ սահմանագլուխին ընդհանուր քննիչ Ահմէտ Համտի փաշա որ Պէլկրատ գացած էր, Սկիւպ վերադարձեր է և քանի մը օրէն մայրաքաղաքս պիտի գայ։

ՏԷՖԹԷՐԽԱՆԷԻ վերատեսչութիւնը ծանոյց գաւառային իր պաշտօնեաներուն թէ Տէֆթէրխանէի կողմէ առուծախի համար տրուած առժամեայ իլմուխապէրներուն վրայ ալ պէտք է քսան փարանոց դրոշմաթուղթ փակցնել։

ՀԱՆՔ. —Հազարապետ Րիզա պէյ որ գացած էր քննելու թէ Գանտըրայի (Իզմիտ) շրջակայքը երեւան հանուած արծաթախառն կապարի և զինկոյի հանքերուն շահագործումը զինուորական տեսակէտով արգելիչ պատճառ մը ունի՞ թէ ոչ, իր պաշտօնը աւարտելով Կ. Պոլիս դարձաւ և տեղեկագիր մը պատրաստելով մատոյց ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ՀՐԵԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ —Ռուսիայէն Էրզրումի նահանգը հասած 55 հրեայ գաղթականներ, իրենց փափաքին համաձայն, Ճէպէլը Պէրէքէթ (Ատանա) ղըրկուեցան հոն բնակութիւն հաստատելու համար։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ վերատեսչութենէն հրահանգ ուղուեցաւ ամէն կողմ թէ Անգլիայէն և ուրիշ տեղերէ Թուրքիա բերուած այն ապրանքներէն որոնք Թրանսիթի ճամբով և երկաթուղիով Պուլկարիա ու Սերպիա կը ղրկուին, հա՞րկ է արտածուած տեղէն տրուած վկայագիր պահանջել և եթէ այնպէս ըլլայ, ի՞նչպէս գանձուելու է տուրքը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը այսօր պիտի գումարուի։

ԳՈՆԵԱՅԻ Նահանգին մէջ վերջերս անձրեւներ տեղացեր են, մեծապէս նպաստելով հունձքերուն։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՈՃԻՐԸ. —Երէկ, ժամ 5ին, Գարաքէօյի կամուրջին՝ Գատըգիւղի շոգենաւերու մասին վրայ ոճիր մը գործուեցաւ։ Թէրսանէի գործաւորներէն Ահմէտ ու Իպրահիմ հանդիպեցան Նաւային վարժարանի ուսանողներէն 15 տարեկան Մուսթաֆայի զոր առաջուընէ կը ճանչնային, բայց Մուսթաֆա ատոնցմէ բաժնուելով Գատըգիւղի շոգենաւերու նաւամատոյցին կողմը գնաց։ Քիչ ետքը անոր մօտ գացին Ահմէտ ու Իպրահիմ. խօսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ, որուն յաջորդեց կռիւ մը։ Մուսթաֆա անմիջապէս հեռացաւ անոնցմէ և երբ Մախսուսէի շոգենաւը կը մտնէր, Ահմէտ ու Իպրահիմ ետեւէն հասան և դաշոյնները քաշելով անոր կռնակը մխեցին։ Ոճրագործները փախչիլ փորձեցին, բայց չուտով ձերբակալուեցան։ Հոն գտնուող բժիշկներ՝ տոքթ. Փափազեան, Ճէմալ ու Հասան Ֆուատ էֆ.ները հարկ եղած նախնական դարմանները ըրին ու հիւանդանոց ղրկեցին Մուսթաֆան, բայց ժամը 9ին մեռաւ։

ԽՈՒԼԵՐՈՒՆ։—Հարուստ կին մը որոնց խլութիւնը և ականջներուն բզզիւնը բժշկուած էր Նիքօլսըն հաստատութեան արհեստական թմբկաններովը, այդ հաստատութեան նուիրած է 25,000 ֆր. որպէս զի այն բոլոր խուլերը որոնք միջոց չունին յիշեալ թմբկաններէն գնելու, կարենան ձրիաբար ստանալ։ Դիմել այդ յ(ոդ աստացէին (Institut գուռթեա- Congcott, Gunessbry, London W.

VIN DE PEPTONE

Ընդհանուր տկարացման առաջքը առնելու համար,—ինչպէս հիւծախտ, ստամոքսի ցաւ, ևլն,—անհրաժեշտ են վերակազմիչ սնունդներ՝ որոնք ստամոքսին յոգնութիւն չպատճառեն։ Ուստի պէտք է գործածել Շաբօրոյի Բեբթոնի գինին՝ որ հալած կովու միս կը պարունակէ իր մէջ։

ԼՈՅՍ Շաբաթաթերթի 47րդ թիւը հրատարակուեցաւ այսօր հետաքրքրաշարժ ճոխ պարունակութեամբ.— Տարեկան 50 վեցամս. 25 և հատը 1 ղրշ։

Դիմել առ Մարտիրոս Տէօքմէճեան, տնօրէն Լոյսի, Նորատունկեան խան, Ղալաթիա։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ա. Զ. Դ

Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչութեան Թողուած հասոյթներու ընդհ. տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ՝ 1613 Զիլգատէ 20—1315 մարտ 20ի կայս. Իրատէին համաձայն փոխուած են գանձային դրոշմաթուղթերու գոյները։ Նոր տեսակ դրոշմաթուղթերը, որոնք այսօրուընէ (26 ապրիլ 19 մայիս 1900) սկսեալ Կ. Պոլսոյ մէջ շրջաբերութեան պիտի դրուին, հետեւեալ գոյները ունին. —Լրագրի և ծանուցումներու են. յատկացուած 2 փարանոց դրոշմաթուղթին գոյնն է աղիւսագոյն։ 10 փր.նոց համեմատական և 10 փր.նոց ու 2 ղրշ.նոց որոշուած դրոշմաթուղթերու գոյնը՝ կարմիր։ 20 փր.նոց, 2, 3, 4, 5, 7½ և 10 ղրշ. համեմատական, և 20 փր.նոց ու 3 ղրշ.նոց որոշուած դրոշմաթուղթերուն գոյնը՝ կանաչ։ 1. 12½, 15, 17½, 20, 22½, 25, 27½, 30, 32½, 35, 37½, 40, 45½, 44, 47½, 50 ղրշ.նոց համեմատական, և 1 ղրշ.նոց որոշուած դրոշմաթուղթերուն գոյնը՝ մանիշակագոյն։ 55, 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95 և 100 ղրշ.նոց համեմատական, և 10 ղրշ.նոց որոշուած դրոշմաթուղթերու գոյնը՝ դեղին։ 150, 200, 250, 300, 350, 400, 450 և 500 ղրշ.նոց համեմատական դրոշմաթուղթերու գոյնը՝ թխագոյն։

Ծանուցման թուականէն մինչեւ մէկ ամիս 1307 տարւոյ մէջ շրջաբերութեան հանուած և այժմ գործածուած դրոշմաթուղթերը կրնան գործածուիլ։ Սակայն այս պայմանաժամին աւարտելէն ետքը այն բոլոր պաշտօնաթուղթերը, պայմանագրութիւնները, ևն. ևն., որոնք վերոյիշեալ դրոշմաթուղթերը չեն կրեր, չը դրոշմուած պիտի համարուին և օրէնքին տրամադրած տուգանքին պիտի ենթարկուին։

Ծանուցման թուականէն սկսեալ երեք ամսուան պայմանաժամ մը ևս տրուած է, որու միջոցին հին դրոշմաթուղթերէն ունեցողները պէտք է զանոնք Գալէքխանէի դրոշմաթուղթի մասնաւոր վարչութեան ներկայացնելով փոխեն նոր եղած դրոշմաթուղթերուն հետ, փոխարէնը նոյն արժէքով դրոշմաթուղթ ստանալով։ Մինչեւ այդ պայմանաժամին աւարտիլը չփոխանակուած հին դրոշմաթուղթերը ո և է արժէք չպիտի ունենան, և այդպէս պիտի համարուին յառաջիկայ օգոստոս 26)9էն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 26)9 մայիս 1900 9—30

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ուրախութեամբ կը լսենք թէ Բարիզի արուեստահանդէսի ժիւրին՝ ոսկի մետալ մը տուեր է ծանօթ հայ նկարիչ Պ. Եդուարդ Շահէնի, այն զմայլելի ըլլալու աստիճան յաջող փորագրութեանց համար զորս ցուցադրած էր Արուեստահանդէսին մէջ։

—Ապրիլ 29ին Մուզաֆէրէտտին Շահը Դավրէժ մտեր է հանդիսաւորութեամբ։ Վիճակին Առաջնորդ Տ. Սահակ եպիսկ. Այվատեան մասնաւոր ուղերձով մը քաղաքէն 2 ու կէս ժամ հեռաւորութեամբ չորս երեւելի Հայ վաճառականներ ղրկեր է, և քաղաքէն 1ու կէս ժամ հեռաւորութեամբ, ինքը անձամբ դիմաւորելու երթալով ներկայացեր է Շահին, որ Հայ հպատակներուն նկատմամբ իր ունեցած սէրը և շնորհները յայտներ է։ Շահը քաղաք մտած պահուն, ուրիշ օտար վարժարաններու աշակերտներուն հետ Հայ դպրոցներու աշակերտներն ալ բարեւի կեցեր են։ Սահակ եպիսկոպոս Թէհրան գտնուած միջոցին արդէն ծանօթ ըլլալով Սատրազամին, երկու անգամ անոր ներկայացեր, և եկեղեցական ու դպրոցական խնդիրներ առաջարկեր է, որոնց գործադրութիւնը հրամայուեր է Շահին կողմէ։ Եւրոպայէն դարձին Այվատեան եպիսկոպոս իր առաջնորդական պաշտօնին վերաբերեալ գործեր ալ պիտի ներկայացնէ, կ'ըսուի։ Այվատեան եպիսկոպոս յաջողեր է խոստում ստանալ Սատրազամէն թէ իր հովանաւորութեան ներքեւ տեղի պիտի ունենան Դավրէժի երկու Թաղի Հայ վարժարաններուն տարեւերք թատերական ներկայացումները, որ տեղի պիտի ունենան սեպտեմբերին, Շահին վերադարձին ատեն։ Շահը մեկնած օրը Տ. Սահակ եպիսկոպոսը դարձեալ իր ներկայութեան ընդուներ և գոհունակութիւնը յայտներ է։

—Ս. Էջմիածնի գանձարանին մէջ կարգ մը հոլանտական արժեթուղթեր կան, որոնց տարեկան տոկոսը յատկացուած էր Միացեալ Ընկերութեան կողմէ ժամանակին Ալաշկերտի մէջ բացուած վարժարանին։ Այդ գումարին երկու տարուան տոկոսը՝ 160 ոսկիի չափ գումար մը՝ ղրկուած է այս անգամ Ս. Հայրապետին կողմէ Պատրիարքարան, և այդ գումարով է որ Նպաստից Յանձնաժողովոյ վերջին նիստի որոշման համեմատ պիտի մաքրուին կարգ մը ուսուցիչներու Միացեալէն ունեցած պահանջները։

—Իզմիրի Ներսէսեան Որբանոցին բացման 4րդ տարեդարձը կատարուեր է ապրիլ 21ին, ի ներկայութեան բազմաթիւ երկսեռ ժողովրդեան, որոնք անգամ մըն ալ եկեր են իրենց համակրութիւնը յայտնել այս հաստատութեան նկատմամբ։ Հանդէսին նախագահեր է Տ. Յակոբ Աշոտ եպիսկ. որ պատշաճ բանախօսութեամբ մը և օրհնութեամբ փակեր է հանդէսը։ Նոյն օրը առաւօտուն Տ. Յակոբ եպիսկ. Գարաթաշի եկեղեցին պատարագելով, արծաթեայ խաչերու օծումը կատարեր է։

—Ուսումնական Խորհուրդը իր երէկի նիստին մէջ, որ տեղի ունեցաւ Բերա, ատենապետութեամբ Տոքթ. Վահրամ էֆ. Թորգոմեանի, մասնաւորապէս զբաղեցաւ յառաջիկայ սեպտեմբեր ամսոյ մէջ հաստատուելիք Վարժապետանոցին, ինչպէս նաեւ ուսուցչութեան ընտրելեաց քննիչ յանձնաժողովոյ կազմութեան խնդիրներով։ Որոշուեցաւ նաեւ Ս. Պատրիարք Հօր հաւանութիւնը ստանալէ անմիջապէս յետոյ, տպագրութեան յանձնել գաւառական ազգային վարժարաններու ընդհանուր վիճակացոյցը, և կիրակնօրեայ մանկավարժական դասախօսութիւնները։ Խորհուրդը զբաղեցաւ նաեւ տեղական և գաւառական վարժարանական մասնաւոր խնդիրներով։

—Տնտեսական Խորհուրդը իր նախընթաց օրուան նիստին մէջ մասնաւորապէս զբաղեր և երկարօրէն խորհրդակցեր է ազգ. տուրքերու գանձման մասին, և որոշեր է պաշտօնական ծանուցումով հրաւիրել ազգայինները՝ չթերանալ իրենց այդ պարտքը կանոնաւորապէս վճարելու կեդրոնական տրոց հաւաքչին։ Հակառակ պարագային որոշեր է տարբեր տնօրինութիւն մը ընել այն անձերու համար որոնք՝ հաւաքչին երեք անգամ դիմելէն վերջ, կը շարունակեն անվճար թողուլ իրենց պարտքը։

—Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ նորոգութեան համար ճարտարապետական քննութիւն մը կատարուած ըլլալով, Տնտեսական Խորհուրդը նախընթաց օրուան նիստին մէջ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Թաղ. Խորհրդոյ դիւանին հետ, և անոր յանձնեց նորոգութեան ծախքերու հայթայթման միջոցները գտնելով ներկայացնել Խորհրդին, և այս առթիւ յանձնարարեց նաեւ Թաղ. Խորհուրդին՝ եկեղեցւոյ մատակարարութեան մէջ հարկ եղած խնայողութիւնները ներմուծել։

—Տնտեսական Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ հետեւեալ տնօրինութիւնները ըրեր է.— Որոշեց շրջաբերականաւ մը հրաւիրել մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհուրդները, ըստ օրինի ներկայելու համար իրենց մատակարարութեան հաշիւները։ — Թօփ Գաբուի Թաղ. Խորհուրդը եղած հրաւիրանաց համաձայն ներկայացած ըլլալով՝ խորհրդակցութիւն մը կատարեց եկեղեցւոյ սնտուկին օտարազգիի մը ունեցած պարտուց մասին և այս առթիւ որոշեց յառաջիկայ նիստին հրաւիրել Պալաթու Թաղ. Խորհուրդը Պէզճեան և Ճանիկ ամիրաներու կտակային գործադրութեան խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու համար։—Նկատողութեան առաւ Գասըմ Փաշայի Թաղ. Խորհրդոյ՝ իր անդամակիցներէն մէկուն անհաճոյ արարքներու մասին տուած բողոքագիրը, և որոշեց յաջորդ նիստին հրաւիրել Թաղ. Խորհուրդը, լսելու համար իր տալիք բացատրութիւնները։—Ուշադրութեան առաւ Նիկոմիդիոյ Մուգաթայի տուրքի մասին վիճակին Առաջնորդ Սրբազանին գիրը, և այդ տրոց վճարման համար եղած առարկութիւնները անբաւական համարելով, որոշեց խնդրել Քաղ. Ժողովէն անմիջական տնօրինութիւն մը ընել սոյն յետնեալ տուրքերը գանձելու համար։ Կեդր. սնտուկի հասոյթից կանոնաւորապէս գանձման համար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ և որոշեց իր տեսութիւնները պարզել Քաղ. Ժողովոյ յառաջիկայ նիստին։ Ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ նաև Դպրեվանուց Խնամակալութեան, Եէնի Գաբուի Թաղ. Խորհրդոյ և Ղալաթիոյ Խնամակալութեան կողմէ ներկայացած կտակային և կալուածական խնդիրներով։

—Պատրիարքարանէ յանձնարարուեցաւ նկարիչ Սիմոն էֆ. Յակոբեանի, Եդեսիոյ նորակառոյց եկեղեցւոյ Աւագ խորանին համար Ս. Աստուածածնայ իւղաներկ պատկեր մը գծագրելու, ըստ խնդրանաց Եդեսիոյ Առաջն. տեղապահին։

—Բերայի Աւագերէց Տ. Մկրեան Հայր, որուն Պարտիզակ երթալը ծանուցած էինք արդէն, Նիկոմիդիոյ կառավարիչին այցելութեան երթալով պատուով ընդունուեր է, և յաջորդ օրն ալ կառավարիչ պէյը փոխադարձ այցելութեամբ պատուեր է զինքը։

ԱԶԴ. —Վաղը, Կիրակի, ժամը 8ին (Ը. Թ.), Պայալը Հաուսի մատրան մէջ տեղի պիտի ունենայ Կ. Պոլսոյ Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան վեցամսեայ Ընդհ. Ժողովը, նախագահութեամբ Փրոֆ. Յ. Հ. Ճէճիզեան էֆ.ի։ Պիտի խօսի, Անգլիերէն լեզուով, Մր. Ո. Սալմըն, համբորգող քարտուղար Ուսանողաց Միացեալ Ե. Ք. Ընկերակցութիւններու։ Հայերէնի պիտի թարգմանէ Աբրահամ էֆ. Տէր Յակոբեան։

Փափաքողները սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

«ԹՐԱՎԻԱԹԱ»ՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ. — ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ՄԸ ԻՆՉԷ՞Ր ԿՐՆԱՅ ԸՆԵԼ. — ՄԱՐՄՐՈՒՔ, ԽՈՒՃԱՊ ԵՒ ԼԱՑ ՈՒ ԿՈԾ։

ԹԷՓԷ-ՊԱՇԻԻ ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ.

Միշէլի Լապրունայի իտալական Օբերայի խումբը դէշ ընդունելութիւն չէ որ գտաւ Բերայի մէջ, տակաւին հազիւ քանի մը ներկայացում տուած։ Ստուար բազմութիւն մը ամէն իրիկուն կը լեցնէ Բօնքօրտիայի ամառնային թատրոնը, որ ժամանցի շատ սիրուն վայր մը դարձած է խումբին գալէն ի վեր։ Այս յաջողութիւնը Պ. Լապրունա կը պարտի գլխաւորաբար քանի մը կարող արուեստագէտներու՝ զորս հետ բերած է այս տարի, և որոնք սքանչելի ընդունելութիւն մը գտան մինչև այսօր։ Իրաւ է որ խումբին մնացած մասը շատ թերի է ու մասնաւորաբար երկրորդական դերեր կատարող դերասաններն ու դերասանուհիները, — եթէ երբեք կարելի է այս անունը տալ ատոնց, — ներկայացումներուն բոլորովին օտար՝ ու բեմական ամէն յատկութենէ, նոյն իսկ ամենապարզ շարժուձեւեր ընելու կարողութենէն զուրկ են, եւ բեմին տէքօռներն ալ ահռելիօրէն տգեղ, բայց գլխաւոր դերակատարներուն մեծամասնութիւնը կը յաջողի վերջապէս ցրուել բոլոր ատոնցմէ ծնած անհաճոյ տպաւորութիւնը, և խումբին կ'ապահովէ այն յաջողութիւնը՝ ուրկէ Պ. Լապրունա դժգոհ ըլլալու պատճառ մը չի՛ կրնար ունենալ ո՛չ բարոյապէս և ոչ ալ, — ինչ որ ամէնէն կարեւորն է, — նիւթապէս։

Երէկ իրիկուն նոյն բանը պատահեցաւ. Թրավիաթա կու տային, Վէրտիի ծանօթ օբէրան, որ միակ դերասանուհիի մը՝ Սինեօրինա Մանչինի Ֆրամպոլէզիի կը պարտի իր գտած անզգին յաջողութիւնը։ Ինչպէս յայտնի է արդէն, Թրավիաթան «Գամելիազարդ Տիկին»ն է, Տիւմայի անմահ հրաշակերտը որ շատ դժուար խաղ մըն է ինքնին ու չափազանց բեմական յատկութիւն կը պահանջէ։ Բարեբաղդաբար Վիօլէթթայի (Մառկըրիթ Կօթիէ) դերը յանձնուած էր Սինեօրինա Ֆրամպոլէզիի որ Ֆաուսթով սկսաւ և առաջին օրէն յոյս կու տար թէ աւելի դժուարին դերերու մէջ ալ պիտի կրնայ գտնել շատ աւելի մեծ յաջողութիւն մը։ Այս յոյսը ամէն կերպով իրականացաւ երէկ. քիչ անգամ Մառկըրիթի դերը խաղցուած է այդչափ բնականութեամբ և յուզիչ կերպով. Սինեօրինային ձայնը ինքնին շատ բարձր ու գրաւիչ, շքեղ շարժուձեւերու միացած, գեղեցիկ յարմարութիւն մը առած էր դերին հետ. կատարեալ Մառկըրիթ Կօթիէ մը կարծես զոր խելայեղօրէն ծափահարեցին։

Ընդհակառակը, Պ. տէ Մարիա շատ անյարմարութեամբ ստանձնած էր Ալֆրէտօ Ճէրմօնի (Ալպէռ Տիւվալ) դերը, նոյնչափ դժուար դեր մը ինքնին. Պ. տէ Մարիա ֆիզիքական լաւ երեւոյթէ մը դուրս շատ քիչ բան ունէր իբր յատկութիւն. ձայնը բաւական տկար արդէն, խաղին է՛ն գեղեցիկ կտորներուն մէջ առաջ մը բերեր անախորժ տպաւորութիւն մը՝ որ վերջ ի վերջոյ իր սուլուելուն պատճառ եղաւ։ Յաջողութիւն գտաւ նաեւ Պ. Է. Վէնէցեանի՝ Ճեօրճիօ Ճէրմօնի (Հայր Տիւվալ) դերին մէջ զոր շատ աղուոր կատարեց, և ամէն անգամուն ալ ծափահարուեցաւ։ Միւս դերակատարները աննշան անցան, բացի Օր. Սանթօսէն որ Ֆլօրայի դերին մէջ կրցաւ քիչ մը ծափ խլել։

* * * Խաղին է՛ն յաջող մէկ պահուն Դ. արարուածին առթիւ՝ ուր Մարկըրիթ թոքախտէ վարակուած՝ իր կէս մեռել մարմինը կը քաշքշէ անկողնէն մինչեւ բազկաթոռը՝ աննշան պարագայ մը քիչ մնաց որ խանգարէր խաղը։

Այն միջոցին՝ ուր Մարկըրիթ իր երբեմնի այտերուն վարդին տեղ մահուան տժգունութիւն մը կը տեսնէր հայելիին մէջ, խուճապ մը առաջ եկաւ և երկու հազարի մօտ բազմութիւն մը սկսաւ խուժել դէպ ի նստարաններու առաջին շարքը՝ անզգին խառնաշփոթութիւն մը պատճառելով։

Խաղը պահ մը ընդհատուեցաւ, նուագախումբը լռեց, մինչեւ որ խուճապին պատճառը հասկցուելով ամէն մարդ իր տեղը վերադարձաւ։ Երիտասարդ մը՝ կամ չափազանց զգայուն ըլլալուն և կամ սիրային վերյուշումի մը հետեւանքով մարեր ինկեր էր աթոռէն ի վար...։ Ըսին թէ հրեայ մըն էր։ Ինչ որ ալ ըլլայ, Սինեօրինա Ֆրամպոլէզի քիչ բան չի պարտիր անոր. այդ աննշան պարագան ինքնին բաւական էր հաստատելու թէ որչա՛փ բնականութիւն կար կատարուած դերին մէջ՝ որ միւս կողմէ ալ քիչ հեծկլտուքներու պատճառ չեղաւ. վերջին արարուածին շատեր կու լային հոս ու հոն՝ գլխաւորաբար կիներ ու վաթսունը անցուկ ծերուկ մըն ալ՝ որ կ'երեւայ թէ այդ տարիքին մէջ սիրային արկածէ մը յուզուելու տրամադրութիւնը չէր կորսնցուցած դեռ,...։

* * * Այս գիշեր նորէն Թրավիաթա։

* * *

Թէփէ Պաշիի Թաղապետական պարտէզն ալ ժամանցի սիրուն վայր մը սկսած է դառնալ, այն ատենէն ի վեր ուր Բերա Բէլէսի տնօրէնութիւնը վարձած է զայն և անոր Տնօրէն կարգած է Պ. Լուր Խամփէգը։ Առջի իրիկունը սիրուն հանդէսներ կազմակերպուած էին հոն, վազելու մրցումներ՝ հեծով, չուանով և պարկով, որոնց առթիւ պարտէզը գեղեցկօրէն զարդարուած էր։ Նուագախումբն ալ զոր ծանօթ Մաէսթրօ Պ. Նավա կը վարէ, մասնաւոր հրապոյր մը կ'աւելցնէր բոլոր ատոնց։ Առջի իրիկուան մրցումներուն առթիւ շահող տղոց և աղջիկներուն տրուեցան գեղեցիկ նուէրներ։ Հանդէսէն ետքը քաշուեցաւ Թօմպօլա մը որուն ամէն մարդ մասնակցած էր ձրիաբար։ Բազմութեան պատճառաւ շատեր չկրցան գիտնալ թէ ո՛ր թիւերն են շահողները. այս պատճառաւ Բերա-Բէլէսի Տնօրէնութիւնը կը հաղորդէ մեզի հետեւեալ ցուցակը որ շահուած առարկաններն ու շահող թիւերը կը պարունակէ.—Թիւ 1040 ոսկի և արծաթ դրուագներով զարդարուն լուսանկարի ալպոմ մը։ 1147՝ սիրուն կիթառ մը։ 679՝ Սաթէնէ շքեղ հովհար մը։ 596՝ շիշ մը առաջնակարգ քօնեաք։ 496՝ գեղեցիկ պէպէք մը։ 1053՝ մեծ տուփ մը շոքոլա։ 670՝ աղուոր խաղալիկ մը։ 758՝ շիշ մը շամբանեա։ 554՝ կնոջ շատ սիրուն դրամապանակ մը։ 668՝ տղոց համար պարտիզպանի գործիքներ։

Առաջիկայ հինգշաբթի ալ Բերա Բէլէսի Տնօրէնութիւնը պիտի կազմակերպէ մեծ հանդէս մը՝ բոլորովին նոր ծրագրով։ Բազմաթիւ սիւրբրիզներ վերապահուած են հասարակութեան։ X.

Հեռագիր
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 յունիս.—Չինէն առնուած վերջին լուրերու նայելով Պօքսըրները կը շարունակեն իրենց չհնազանդութիւնները։ Չինացիներու ընդհանուր հրամանատարը անսաստած է մայր-կայսրուհիին հրամաններուն։

—Յունիս 7ին հրատարակուած հրամանագիրը, թէեւ Պօքսըրները պախարակելու երեւոյթը ունի, սակայն խուսափողական է։

—Թիէն-Չինի և Բէքինի միջեւ երկաթուղիի հաղորդակցութիւնները նորէն ընդհատուեցան։

—Կը հաւաստուի թէ ռուսական զօրախումբ մը Բէքինի վրայ կը քալէ։

—Օտար տէրութեանց Բէքինի դեսպանները պահանջեցին որ կայսրը հանդիսական ունկնդրութիւն մը տայ իրենց։ Կացութիւնը միշտ ծանր է։

—Չինու կառավարութիւնը մերժեց Ռուսիոյ և Ճաբոնի առաջարկութիւնը, որով կ'ուզէին զինուոր ղրկել Պօքսըրներուն դէմ կռուելու համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ.—Սթէյն Նախագահը Պէթլէհէմ (Օռանժ) կը գտնուի՝ անհաշտ Օռանժցիները գլուխը անցած։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ Երեսփ. Ժողովը ընդունեց՝ նաւատորմին յաւելման ծրագրին միւս յօդուածները։

ՕՍՔԱՐ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

ՓԱՐԻԶ.—Շուէտի թագաւորը, այսօր Էլիզէի պալատը երթալով այցելութիւն տուաւ Հանրապետութեան Նախագահին որ յետոյ այցելութեան գնաց Օսքար թագաւորին։ Ժողովուրդը համակրական ցոյցերով ողջունեց թագաւորը։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

ՓԱՐԻԶ.—Միջերկրականի ֆրանսական շրջուն նաւաբաժինը մօտերս ֆրանսական նաւահանգիստ մը կը սպասուի՝ Ցարը ընդունելու համար։

ՍԱԿԱՐԱՆ

Յառաջիկայ երկուշաբթի, Ս. Հոգեգալստեան տօնին առթիւ, Ղալաթիոյ Սակարանը գոց պիտի ըլլայ. իսկ Բերա Լիւքսէմպուրկի սրճարանին մէջ քոնսօլիտէի վրայ գործառնութիւնները խստիւ արգիլուած են։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	03
Ամէնէն բարձր գին	»	25	05
Ամէնէն վար գին	»	25	02
Րումէլի Երկթ. գոց.	Ֆր.	115	87
Ամէնէն բարձր գին	»	116	50
Ամէնէն վար գին	»	115	62

ԲԱՑՈՒՄ 27 Մայիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Բ. Կ.	25	03
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	115	7/8
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթթմ.		3	34
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	40
Թրամուէյ բաժնեթ.		—	—
» ժուիսանս		310	—
» պարտաթ.		480	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		468	—
Թրանսվալ		83	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	—
» » » չէք	»	109	35
Բարիզ » »	Ֆր.	23	07 ½
» » » չէք	»	22	98 ¾
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	66
Ի Վիէննա չէք	Ֆիոր.	22	19

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	13
Անգլիական ոսկի	»	110	01
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	20
Քրիմիզ	»	51	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	97	—
Րուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	6	61

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Յունիս

Անգլիական Քոնսոլիտէ	101	75
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.	—	—
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. բաց.	22	87
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. գոց.	22	87
Օսմանեան Պանքա	12	75
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	46	50
» Մօնօբօլ	45	50
Պուլկարական 1888	83	50
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	—	—
Տոմինիալ	101	37
Թրանսվալ	3	31
Այտընի երկաթուղի	69	50
Փոխառութիւն	25	370

ԲԱՐԻԶ, 8 Յունիս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		101	27
» » 3½ %		102	20
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	20
) գոց.	»	23	25
» » » Բ.	»	—	—
« « « Դ.	»	26	50
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	565	—
Օսմանիէ	»	426	—
Րումէլի երկաթուղի	»	118	75
Օսմ. մաքսատուն	»	512	50
Օսմ. Ռէժի	»	317	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %		482	—
Քրէտի Լիոնէ		1062	—
Իտալական Ռանթ	»	95	20
Սպանիական արտաքին	»	73	05
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		—	—
Թրանսվալ	»	83	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	160
Տրամազկոյ	»	08	—

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու. —Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Համօրուլօ խան, Նուրաշէն վերնայարկի անկիւնը, Թիւ 33

Այս վաճառատան տէրն և հիմնադիրն, Արտակ Մօսիկեան, շատ տարիներ այս արհեստով զբաղած, ուրիշներու հետ ընկերութեամբ հագուստի վաճառանոցներ կազմակերպած, իր փորձառութեան և ուղղամտութեան շնորհիւ, յաճախորդաց վստահութիւնն ու համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, այս ձեռնարկով ալ յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ։

Առաջին կարգի վարպետ ձեւող մը միշտ ներկայ է վաճառանոցին մէջ.—Ի վաճառ հանուած բոլոր հագուստները, ամբողջապէս նոր կտրուած, վերջին նորաձեւութեան անձերի նմուշներ են, խարդախ կերպասներ երբեք չեն գործածուիր. իսկ գիներու մասին մրցման գաղափար մը այն ատեն կարելի է ունենալ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ մարդ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւնը.

—Մեր ամառուան հագուստը Հաճի Շահին վաճառանոցէն առնենք։

—Բայց այդ վաճառանոցը խանին մէջն տեղէն, երկար սանդուխով կ'ելլուի. ո՞վ պիտի յոգնի մինչեւ հոն։

—Կ'ելլենք, հոգ չէ, վաճառանոցին տէրը իր արհեստին մէջ շատ կարող ու փորձառու մէկն է. մեր ճաշակին համեմատ chic և նորաձեւ հագուստներ ամէն տեղէ աւելի հոն պիտի գտնենք. եթէ ուզենք յատկապէս ձեւել կուտանք. գիներն այնքան աժան են որ կարծես թէ զոնէ քաշուելու մտքով, ունեցած ապրանքները ձեռքէ հանելու կ'աշխատի։ 140 ղր.ի բալթօներ հոնտեղ 90ղրշ.ի կը ծախուին։

—Ի՞նչպէս կը շահի ուրեմն։

—Կը շահի, որովհետեւ—Ա. Ընկեր չունի որ շահածը բաժնէ։ Բ. Անձնական ծախքն այնքան չափաւոր է որ ապրանքին գինը բարձրացնելու չի հարկադրուիր։ Գ. Գինը ճանչցող և իրեն համակրող շատ յաճախորդ ունի, ամէն մէկէն քիչ քիչ կը շահի բայց գումարը մեծ կ'ըլլայ։ Դ. Բախտաւորաբար ուրիշներու, վաճառատան վարձքը և ծախքը խիստ աննշան են։— Ե. Քիչով գոհ սրտով կ'ըսէ. «Ալլահ պէրէքէթ վէրսին»։

Վաճառատունը կիրակի օրերը բաց է— Վերջին գին—Մէկ թիւր 2 ղրշ. — Նորութեան աշխատութիւններն՝ բր։ 598

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ին
Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 563 ՄԻԼԻՈՆ 961 ՀԱԶԱՐ Ֆրանք
Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զաւակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիք.—Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Մ. Բ. ԼԷՕՆԱՐ, ընդհանուր գործակալ, Սուվաճըօղլու խան, Կամուրջին մօտ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 579

ԼԱ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Առաջին առանձնաշնորհեալ Ապահովագրական Ընկերութիւն
ՌՈՒՍՃՈՒՔ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասի, անշարժ ստացուածք, վաճառք, եւն. մայրաքաղաքին և գաւառներուն մէջ։

Լաւ պայմաններ—Շահաւոր ապահովագիններ։

ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ կեանք, խառն, որոշեալ ժամանակ, տղոց օժիտ և ծերութեան համար հասոյթ։ Ակալս թարիֆա մը անձնապաշտպանութեան, մենամարտի և ճամբորդութեան համար։

ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխատութեան ժամանակ եղած դժբաղդութեանց դէմ։ Ապահովագրութիւն ճամբորդներու համար, առնուած ապահովագինները ետ տալով կամ առանց ետ տրուելու։

ԱԶԱՏ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Առաջին կարգի երաշխաւորութիւններ խիստ մեծ Ընկերութեանց կրկին կրկին ապահովագրութեամբ։

Ընդհանուր գործակալութիւն բովանդակ Արեւելքի համար (Թուրքիա, Յունաստան, Եգիպտոս, Սերբիա)։

Ժ. Պ. ՔԱՍԱՐԷԹԹՕ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գօֆֆէճէ խան, Թիւ 6 9

Գլխաւոր գործակալութիւն,—Կ. Պոլիս, Սահրգիէ խան, Պահչէ Գափու։

Ընկերութեան դրամատունն է
ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ 599

ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԵՆԷ ԶՈՒՐԿ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թեթեւ կերպով պաղ առնելով, կամ խիստ պաղ ըմպելի մը խմելով և կամ քրտնած մարմնով հովին դէմ կենալով և դեռ այս կարգի շատ մը աննշան պատճառներով մարդս շատ անգամ հարբուխի ենթարկուելով կը սկսի հազալ ու տառապիլ։ Եւ եթէ ենթակային կազմուածքը ընդունակութիւն ունի, հազերը կամաց կամաց կը տեղաւորուին։ Առողջութեան յարգը գիտցող մարդը աչալուրջ այս թեթեւ կարծուած պարագաներուն մէջ է որ, պէտք է փութայ անձը պաշտպանել վտանգաւոր հետեւութիւններէ, որովհետեւ ծանօթ ճշմարտութիւն մըն է որ հարբուխն ու հազը երբ երկար ժամանակ անխնամ ձգուին, վտանգաւոր հետեւանքներ կ'ունենան և մինչեւ իսկ թոքախտ կրնան պատճառել։ ՔՕՆԷՅԻ ՔԱՊՍԻՒԼՆԵՐԸ հրաշալի ազդեցութեամբ կը բուժեն շնչառական գործարաններու յատուկ հիւանդութիւնները, հազը, հարբուխը, կրծքատապը, դժուարաշնչութիւնը, պրոնշիթը, թոքի բորբոքումը և բոլոր այս կարգի հիւանդութիւնները։ ՔՕՆԷՅԻ ՔԱՊՍԻՒԼՆԵՐԸ կը ծախուին մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ 39—60

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Տ. Ս. ԹԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԷՃ ՓՈՂՈՑ ԲԷՐԱ 396
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Մասնաճիւղ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ ։։ 197

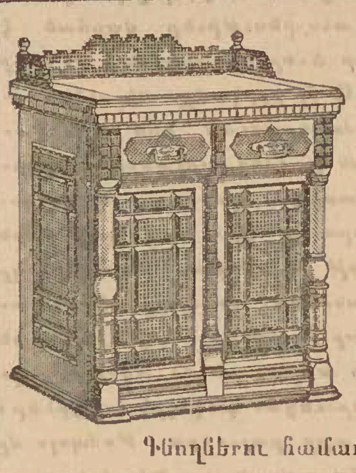

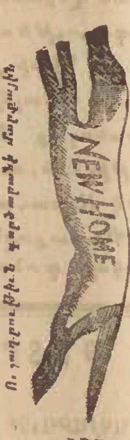

ՆԻՒ ՀՈՄ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԻԱԿ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆ
Որ կը մրցի միւս բոլոր կարի մեքենաներուն
ԿԱՐՃՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԵՒՈՂՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՄԲ
Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻԱՍԵԱՆ
Կեդրոնատեղին, Միրքէճի, Քէօփրիւլի խան, Թիւ 3
Մասնաճիւղ, Ղալաթիա, Պէօյիւք Միլլէթ խան, 33
Գնողներու համար վճարման եւ ամէն տեսակ դիւրութիւններ 575

Saxlehner
HUNYADI JÁNOS

ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ
HUNYADI JANOS
Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ
Տիեզերահռչակ համբաւ
ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ
Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր
ANDREAS SAXLEHNER
Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով։ 387

ՈՅԺԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՕՇԱՐԱԿ

Բարիզի առաջնակարգ բժիշկներէն Տոքթ. Լուան տիւ Պոա կը գրէ. «Բազմաթիւ հիւանդներու վրայ ըրած յաջող փորձերս զիս համոզեցին որ, ԷԼԻՔՍԻՐ ՎԻԹԱԼԱՆ յոգնած ու տկարացած անդամները զօրացնելով երիտասարդական ոյժ և թարմ կեանք կը պարգեւէ մարմնոյն։ Նախ արիւնը կը մաքրէ, կը զօրացնէ ու աստիճանաբար կը բուժէ տկարութիւնը, մէջքի և ողնայարի ոսկորներու ցաւերը, վատուժութիւնն ու անբուժելի հռչակուած ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ»։ Ծննդական գործարաններու յատուկ ազդու դեղերովը ծանօթ Բրոֆ Միտրի պատրաստած այս ԷԼԻՔՍԻՐ ՎԻԹԱԼԱՆ կազդուրիչ, գրգռիչ և մարսեցուցիչ ըլլալով, ծերեր, ապաքինողներ և զեղծումներու պատճառով անկարողութեան ենթարկուած անձեր անհրաժեշտ է որ փութան օգտուիլ այս քաղցրահամ էլիքսիրին ապաքինեցուցիչ յատկութիւններէն։ Կը ծախուի Գասապեանի, Բիւչիւքեանի, Մէհիւքիի, Վօնտեքիանոսի դեղարաններուն ու մթերանոցներուն մէջ։
527 17—52

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] երթեւեկութիւնք
30 12 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դ 31 13 Իզմիր, Պիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ ճաղորդակցութեամբ Աղեքսանդրէի, Բորթ-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քաղ[illegible])։
Ե 1 14 Օտէսա ժամը 9ին միջօրէէն առաջ։
1 14 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Բաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Յուն 2/15 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 563

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1900 Ապրիլ 22 (Ն.Տ.) կիրակիէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 1?2 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 121 խառն Իրիկն.	
ժ.	վ.		ժ.	վ.
12	20	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	11	20
1	6	» Աք Պունար »	10	36
1	48	» Ալփու Քէօյ »	10	1
2	34	» Պէյլիք Ախուր »	9	7
3	44	» Սարիքէօյ »	8	2
4	38	» Պիչէր »	7	1
5	20	» Սաքիլէր »	6	19
5	58	» Պէյլիք Քէօփրիւ »	5	49
6	50	» Բոլաթլի »	5	—
8	10	» Մալը Քէօյ »	3	35
9	10	» Սէնճան Քէօյ »	2	27
10	—	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	1	35
իրկն.			առտ.	

ՀԱՄԻՏԻԷ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 126 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 425 խառն Առտու.	
ժ.	վ.		ժ.	վ.
5	56	մկն Համիտիէ ժմ	4	35
6	17	ժմ. Ադա-Բազար մկն	4	14

ՖԷՆԷՐ ՊԱՂՉԷԻ ԳԻԾ
ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Ծիւղաւորումին մէջ կառք կը փոխեն բոլոր թրէնները բաց ի թիւ 522 և 525էն՝ որոնք ուղղակի կուգան

ԿԱՅԱՐԱՆ	ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 522 Իրիկն.		Թ. 524 Իրիկն.	
	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Բարաքէօյ մկն.	6	10	7	35
Հայտար Բաշա »	6	45	8	17
Գըզըլ Թօփրագ »	6	52	8	26
Ծիւղաւորում »	6	57	8	33
Ֆէնէր Պաղճէ ժմ.	7	4	8	40

ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 523 Իրիկն.		Թ. 525 Իրիկն.	
	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Ֆէնէր Պաղճէ մկն.	7	50	10	20
Ծիւղաւորում »	8	1	10	30
Գըզըլ Թօփրագ »	8	5	10	34
Հայտար Բաշա »	8	20	11	5
Բարաքէօյ ժմ.	8	45	11	30

ԱԼԱԵՈՒՆՏԷՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 խառն Առտու		Թ. 324 խառն Իրկն.		ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 խառն Առտու		Թ. 323 խառն Իրկն.	
ժ.	վ.	ժ.	վ.		ժ.	վ.	ժ.	վ.
1	5	11	15	մկն. Ալաեունտ ժմ.	12	30	10	35
1	25	11	35	ժմ. Քէօթահեա մկն.	12	10	10	15

ՖՐԷՅՍԻՆԷ
[illegible]
[illegible]

Անուներ	Թօնօ	Անուներ	Թօնօ	Անուներ	Թօնօ	Անուներ	Թօնօ	Անուներ	Թօնօ
[illegible]	1069	[illegible]	1437	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3507	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1541	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2377	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	937	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	341	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1520	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1054	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3729	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	4235	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Հօրասիօ շոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Քլիօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և յունիս 4ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՉՕ
Թիւ 23—24. Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերփուլ և Ամերիկայի մէջ [illegible]
[illegible]

Նաւեր	Թօնօ	Անուներ
[illegible]	10500	[illegible]
[illegible]	10500	[illegible]
[illegible]	10500	[illegible]
[illegible]	9000	[illegible]
[illegible]	9000	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	

[illegible] 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
հին տեղը մաքսատան
600

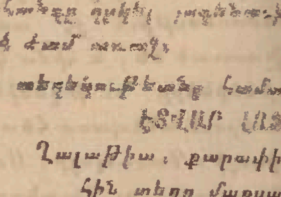

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԻԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՓԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Ցունիս 11ին Սիռֆասի, Անատոլուի եզեր
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Ցունիս 12ին Սիռֆասի, Մարսիլիա։
Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար.
Առաջին կարգի 245 Ֆրանք. 2. կարգի 175 Ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաք
վրայ։ 516 Ք. ՌԸՊՈՒՆ

ԳՈՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻ
[illegible]
[illegible]

Անուներ	Թօնօ	Անուներ
[illegible]	7718	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	5587	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1614	[illegible]
[illegible]	[illegible]	

Շէրպուրք շոգենաւը, նաւապետ Քոր պինս, ընդհանուր վաճառքով Լիվրփուլէն հոս պիտի հասնի, յուլիս 12ին (Ն. Տ.)։
[illegible] ՋՕՆ Ն ՄԻԿԷՐ
[illegible] et Seager
[illegible] խան. Թիւ 6, 7, 8, Ղա
[illegible] Մուսթաֆա փաշայ։ 25

Արտօնատէր ԶԱՐԷՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

—)(24)(—

ԹԷՈՏՈՐ ՈՒԱԴՍ—ՏԸՆԹԸՆ

ՕԼՈՒԻՆ

Բ.

ԿՆՈՍՏԻԿԵԱՆՑ ԼՈՒՍԱՓԱՅԼ ԽԱՉԸ

4

Պիտի ուզէի օգնել անոր կեանքի պայքարին մէջ, Հէնրի։ Պիտի ուզէի հագնիլ անոր զրահները, սրել անոր նիզակին ծայրը, և սրել անոր սուրին բերանը։ Հարուստ մարդուն զրահները իր պանքնօթներն են և Ուինն այդ տեսակ թուղթեր չէ տեսած բնաւ. հարուստին նիզակը ոսկի ձող մըն է, մինչ Ուինիին մատները հազիւ իսկ շօշափած են ոսկին։

—Ուրեմն կ'ընդունիս, Ուինի, մորաքրոջդ այդ տեսութիւնները։

—Մասամբ կ'ընդունիմ հիմա։ Այսօր գերեզմանատան մէջ զքեզ տեսնելէս ի վեր մասամբ ընդունեցայ զանոնք։

—Բայց ինչո՞ւ։

Վասն զի արդէն հարստութիւնը կամ մարմնական ոյժը և կամ բան մը վերջապէս փոխած էր աչքերուդ նայուածքն ու ձայնիդ շեշտը։

—Ըսել կ'ուզես թէ աչքերս այլ եւս այնքան յուզումով լեցուն չէին. բայց ձայնս՝ ինչպէս չփոխուէր այն, քանի որ տղու ձայն մըն էր քու այն ատենի լսածդ։

—Անհնար է ինծ այժմ իսկ բառերով բացատրել աչքերուդ այն արտայայտութիւնն որ իմ վրայ տիրապետած էր մինչ տղայ էի։ Ինչ որ կը հասկնայի այն ատեն սա էր թէ այդ նայուածքը կը դիտէր զիս։ Ու երբ կը յիշեմ հիմա զայն, ինչ որ կը հասկնամ դարձեալ՝ սա է թէ նայուածքը այն ատեն լի կը թուէր այնպիսի բանով մը որուն հիմա կրնամ անուն մը տալ—թէև այն ատեն չէի հասկնար զայն—գթութիւն, խանդաղատանք ու կարեկցութիւն, որ ինչպէս ըսի յառաջ կու գար քու վիշտերէդ, որոնք կ'ազդէին բնականաբար ձայնիդ ալ վրայ։ Այդ արտայայտութիւնն ու այդ շեշտը անհետացած են ալ ու երբեք չպիտի վերադառնան բնականաբար։ Այս պատճառաւ իսկ կեանքդ երանաւէտ է և երանաւէտ պիտի ըլլայ։ Եւ սակայն կը յուսամ դեռ և կը հաւատամ որ տարուան մը միջոցին մէջ յաջողութիւնները քու վրայ չպիտի բերեն փորձութիւն մը ինչպէս կը վախնար մորաքոյրս։ Վասն զի ազնիւ բնութիւն մը ունիս դուն Հէնրի և չպիտի փոխուիս դիւրաւ։ Երբեք պիտի չըլլաս ալ այն սիրելի փոքրիկ Հէնրին զոր սիրեցի, բայց ուրիշ ամէն մարդէ աւելի ազնիւ և աւելի մեծ պիտի ըլլաս միշտ։

—Արդեօ՞ք պարզապէս ըսել կ'ուզես թէ իմ կաղութիւնս էր միայն որ կը հրապուրէր զքեզ։ Արդեօք ըսել կ'ուզես թէ իմ վրայ եղած միակ փոփոխութիւնը որ կը կարծէի թէ պիտի ամրապնդէր մեր մէջ եղած կապը,—իմ աղքատութիւնս ըսել կ'ուզեմ—կը տկարացնէ՞ զայն. ընդհակառակը։ Անկարելի է այդ, Ուինի։

Լուռ մնաց պահ մը կարծես մտածումներու մէջ խորասուզուած. և յետոյ յարեց. «Զիս կարծեր թէ ո և է կին կրնայ հասկնալ յուզումներն իր սրտին ուր սէրը հա՛ գիտա չունի։ Մորաքոյրս կ'ըսէր սովորաբար թէ տարօրինակ աղջիկ մըն էի եւ և վախնամ թէ տարօրինակ եմ և չոր միանգամայն։ Կ'ըսէր թէ զգացումներուս մէջ աշխարհի վրայ և ոչ մէկ արարածի կը նմանէի։

—Ուինիֆրէտը ինչպէս կրնար նման ըլլալ աշխարհի վրայ ուրիշ ո և է էակի. վասն զի այն ատեն Ուինիֆրէտ եղած պիտի չըլլար։ Եւ սակայն ի՞նչ ըսել կ'ուզէր մորաքոյրդ։

—Երբ բոլորովին պզտիկ աղջիկ մըն էի, կ'ըսէր թէ՝ երեսի վրայ ձգած էի աբեղաձագ մը որուն սովոր էի մօրս ըսել երբ իր ողորմելիս վանդակին մէջ կը դեգերէր. Մորաքոյրս հետաքրքիր եղած և դիտած էր որ ամբողջ ուշադրութիւնս նուիրած էի վիրաւոր թռչնիկի մը զոր օր մը Պէլիլ Գըրիկի ձմբուն վրայ գտած էի։ «Ուինի, կ'ըսէր մորաքոյրս, ո՞չ ոք կարող է քու սէրդ շահիլ եթէ նախ քու կարեկցութիւնդ շահած չըլլայ։ Վիրաւոր թռչուն մը առողջ թռչունէ մը աւելի պիտի ըլլայ միշտ քեզ համար»։

—Մորաքոյրդ իրաւունք ունէր, ըսի, քանի որ ոչ ոք կրնար ինէ աւելի լաւ գիտնալ։ Վասն զի քու աչքերուդ մէջ փայլող այն անսովոր կարեկցութիւնը չէ՞ր որ իմ միայնութեանս մէջ նոր երկինք մը պարզեց իմ առջեւս։ Ու երբ Ֆրանք եղբայրս այն օրը անտառին մէջ մեր գըլխուն վերեւ ելաւ իր մանկական ոյժին բովանդակ հպարտութեան մէջ, չէ՞մ յիշեր արդեօք քու ըսածներդ։

—Ի՞նչ էին որ, բոլորովին մոռցած եմ զանոնք։

—Զիս կարծեր ո, ըսիր, կրնայի խիստ շատ սիրել մէկը որ կաղ չըլլար։

—Ահ, իրա՛ւ, այդպէս ըսի։ Բոլորովին ճշմարիտ էր, Հէնրի։ Կրնայի հիանալ եղբորդ վրայ, ա՛յնքան գեղադէմ, զօրաւոր ու ժիր ըլլալուն համար, բայց ա՛յնքան անտարբեր էր որ չէր կրնար իմ սէրս շահիլ։ Այդ մանուկ սէրը մեծ հրահանգիչ փորձառութիւնը եղաւ իմ կեանքիս։ Սորվեցայ ինծ վշտահարները սիրելու երջանկութիւնը, ըսել կ'ուզեմ երջանկութիւնը սիրելու զանոնք որ սէրը կ'զգան իբր երկնքի ճշմարիտ շունչը։

—Իրաւունք ունէր արդարեւ մորաքոյրդ երբ կ'ըսէր թէ տարօրինակ աղջիկ մըն էիր։ Բայց կարելի՞ է իրաւցընէ որ իբր երջանկութիւն Աստուած տուած ըլլայ ինծ հարստութիւն, առողջութիւն և ոյժ—կարելի՞ է իրաւցընէ որ այդ երջանկութեանց պատճառաւ զօրս շատ կիներ յանկուցիչ կը գտնեն մարդու մը վրայ, քու սիրտդ հեռանայ ինէ։ Տարօրինակ աղջի՛կ, արդարեւ, մինչեւ իսկ, բոլորովին զարմացած կնոջ մը սրտին գաղտնիքներուն այս նոր երեւոյթին վրայ։ Ինչ անիմաստ խօսք ըսի ինքնին, ո՞վ ըսաւ թէ կիներուն մեծագոյն մասը բնաւ նկարագիր չունին։

Որովհետեւ Ուինիին հետ այն խօսակցութիւնը առաջին անգամ աչքերս կը բանար այն իրողութեան առջեւ թէ շատ աւելի մեծ զանազանութիւններ կան կանանց այրերուն մէջ։ Սրտի ամենախորունկ շարժումներուն մէջ բնաւ երկու կիներ իրարու չեն նմանիր։ Ուինիին տարօրինակ բնութիւնը արդարեւ յայտնութիւն մըն էր։ Մարմնական ոյժս ու կորովս վերստանալէս ի վեր միշտ ես ինծի կ'ըսէի. եթէ Ուինին կարենա՛ր հիմա տեսնել զիս... Եթէ Ուինին կրցաւ զիս սիրել այդ մութ օրերուն մէջ զոր լոյսի փոխարկեց—երբ ճակատագրին բարիքներէն մին էի.— եթէ կրցաւ զիս սիրել մինչ լքուած կաղ մըն էի անթացուպերու վրայ յեցած,
ի՞նչ պիտի ըլլային արդեօք իր զգացում
ները, եթէ կարենար հիմա տեսնել զի
Եւ այս մտածումները կ'ունենայի եւ
Ուինին կարծես կը կարդար զանոնք երե
սիս վրայ, վասն զի յարեց իսկոյն.—Ա
յո՛, արդարեւ տարօրինակ, այլանդ
բնութիւն մը ունիմ։ Քենէ բաժնուելէ
յետոյ միշտ քու վրայ կը խորհէի
պզտիկ ազնիւ կաղ տղուն, խորունկ
տապող նայուածքով, որ առանց ինծի
կրնար առապարներէն վեր ելլել
բարար կը խորհէի քու վրայ կ
և մանաւանդ Սնովտոնի վրայ պտտ
ատենս, մինչեւ որ նորէն ուսիս վր
զգացի ճնշումը, հեշտալի ճնշում մը
ձեռքիդ։ Ալ երբեք չպիտի զգամ այդ
չումը, Հէ՛նրի։ Դուն կրնաս հիմա
ժայռոտ ճամբաներէն վեր ելլել առ
այլ ես ինծի։
—Ո՞վ գիտէ, Ուինիֆրէտ, ըսի
բեւս դժբախտութիւնը կրնայ
կորսուած լոյսը նորէն բերել
խարը, և այդ կորսուած շեշտը
մէջ։ Բայց թող մեր խօսակցութիւ
միայ, ըսի ժպտելով. Քանի որ
ըսածիդ ես խօսուած չէի
սպասել, թող մեր նշանտուքը
նի նշանտուութիւն մը ըլլայ։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ ԽԱՆՃԵԱՆ

(Շարունակելի)